

I

(Tájékoztatók)

EURÓPAI GAZDASÁGI TÉRSÉG EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG

AZ EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG

Iránymutatásai (2004. július 14.)

az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás XI. mellékletében említett elektronikus hírközlő hálózatokra és elektronikus hírközlési szolgáltatásokra vonatkozó keretszabályozás alapján a piacelemzésről és a jelentős piaci erő felméréséről

(2006/C 101/01)

- A. Ezeket az iránymutatásokat az EFTA Felügyeleti Hatóság (a továbbiakban: a Hatóság) bocsátotta ki az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás (a továbbiakban: az EGT-megállapodás) és az EFTA-államok között a Felügyeleti Hatóság és a Bíróság létrehozásáról szóló megállapodás (a továbbiakban: a Felügyeleti Hatóságról és a Bíróságról szóló megállapodás) alapján.
- B. Az Európai Bizottság (a továbbiakban: a Bizottság) az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közösségi keretszabályozása alapján elfogadta a piacelemzésre és a jelentős piaci erő felmérésére vonatkozó iránymutatásokat⁽¹⁾. Ez a nem kötelező érvényű jogszabály iránymutatást nyújt az EK-tagállamok nemzeti szabályozó hatóságainak az elektronikus hírközlés új keretszabályozására vonatkozóan, és különösen – az érintett termékpiacok és szolgáltatási piacok tekintetében – a jelentős piaci erő azonosítása, továbbá az együttműködés és a koordináció nemzeti, valamint európai uniós szintű bizonyos vonatkozásai tekintetében.
- C. Az egységes felügyelet és az új szabályoknak az Európai Gazdasági Térség (a továbbiakban: az EGT) egészében való homogén alkalmazása érdekében a Hatóság a Felügyeleti Hatóságról és a Bíróságról szóló megállapodás 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja, valamint az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról szóló, 2002. március 7-i 2002/21/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽²⁾ (a továbbiakban: a keretirányelv) 15. cikkének (2) bekezdése által ráruházott hatáskörnél fogva elfogadja ezeket az iránymutatásokat.

⁽¹⁾ HL C 165., 2002.7.11., 6. o.

⁽²⁾ HL L 108., 2002.4.24., 33. o., amelyet az EGT-megállapodás XI. mellékletének 5cl. pontjában említenek, és amelyet a megállapodás 1. jegyzőkönyvével, valamint a megállapodás XI. mellékletében szereplő szektorális kiigazítással a megállapodáshoz igazítottak.

1. BEVEZETÉS

1.1 Az iránymutatások hatálya és célja

1. Ezek az iránymutatások azokat az elveket állapítják meg, amelyeket az EFTA-államok NRA-inak (nemzeti távközlési szabályozó hatóságainak) az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások új keretszabályozása⁽³⁾ alapján a piacok és a hatékony verseny elemzése során alkalmazniuk kell.
2. Ez az új keretszabályozás öt irányelvet foglal magában: a keretirányelvet; az elektronikus hírközlő hálózatok és az elektronikus hírközlési szolgáltatások engedélyezéséről szóló, 2002. március 7-i, 2002/20/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet⁽⁴⁾ (a továbbiakban: az engedélyezési irányelv); az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és kapcsolódó eszközökhöz való hozzáférésről, valamint azok összekapcsolásáról szóló, 2002. március 7-i 2002/19/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet⁽⁵⁾ (a továbbiakban: a hozzáférési irányelv); az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló, 2002. március 7-i 2002/22/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet⁽⁶⁾ (a továbbiakban: az egyetemes szolgáltatási irányelv); az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet⁽⁷⁾ (a továbbiakban: az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv).
3. Az 1998. évi keretszabályozás alapján a vonatkozó irányelvekben megállapították a távközlési ágazat azon piaci területeit, amelyek az előzetes szabályozás hatálya alá tartoztak, de piacokat nem határoztak meg a versenytörvény elveivel összhangban. Az 1998. évi keretszabályozás alapján meghatározott területeken az

NRA-k hatáskörébe tartozott azoknak a vállalkozásoknak a jelentős piaci erővel (JPE) rendelkezésként való kijelölése, amelyek 25 %-os piaci részesedéssel rendelkeztek, ugyanakkor lehetőségükben állt az ettől a küszöbértéktől való eltérés, amennyiben figyelembe vették a vállalkozásnak a piac befolyásolására való képességét, árbevételének a piac méretéhez való arányát, a végfelhasználókhöz való jutása eszközeinek irányítását, a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférést, valamint a termékeknek és szolgáltatásoknak a piacon való nyújtásával kapcsolatos tapasztalatait.

4. Az új keretszabályozás alapján a szabályozandó piacok az EGT versenyjogának elveivel összhangban kerülnek meghatározásra. Ezeket a piacokat a Hatóság a keretirányelv 15. cikkének (1) bekezdésével összhangban az érintett termékpiacokról és szolgáltatási piacokról szóló ajánlásában (a továbbiakban: az ajánlás) azonosítja. Amennyiben azt a nemzeti körülmények alátámasztják, az NRA-k további piacokat azonosíthatnak a keretirányelv 6. és 7. cikkében megállapított eljárásokkal összhangban. Az előzetes szabályozást lehetővé tevő, tagállamok közötti piacok esetében – adott esetben – a szabályozandó piacokat a Hatóság a keretirányelv 15. cikkének (4) bekezdése alapján a tagállamok közötti érintett piacokról szóló határozatban (a továbbiakban: a tagállamok közötti piacról szóló határozat) azonosítja. Az olyan tagállamok közötti piac esetében, amely egy EFTA-államot és egy EK-tagállamot egyaránt érint, a Hatóság és a Bizottság együttműködik a tagállamok közötti, pillérközi piacot azonosító, megegyező határozatok (a továbbiakban: a tagállamok közötti, pillérközi piacról szóló határozat) elfogadása céljából.

⁽³⁾ Az EGT-megállapodásba a megállapodás II. mellékletének (műszaki előírások, szabványok, vizsgálatok és tanúsítás), X. mellékletének (audiovizuális szolgáltatások), és XI. mellékletének (távközlési szolgáltatások) módosításáról szóló, 2004. február 6-i 11/2004 EGT-vegyesbizottsági határozat építette be.

⁽⁴⁾ HL L 108., 2002.4.24., 21. o., amelyet az EGT-megállapodás XI. mellékletének 5ck. pontjában említenek, és amelyet a megállapodás 1. jegyzőkönyvével, valamint a megállapodás XI. mellékletében szereplő szektorális kiigazítással a megállapodáshoz igazítottak.

⁽⁵⁾ HL L 108., 2002.4.24., 7. o., amelyet az EGT-megállapodás XI. mellékletének 5cj. pontjában említenek, és amelyet a megállapodás 1. jegyzőkönyvével, valamint a megállapodás XI. mellékletében szereplő szektorális kiigazítással a megállapodáshoz igazítottak.

⁽⁶⁾ HL L 108., 2002.4.24., 51. o., amelyet az EGT-megállapodás XI. mellékletének 5cm. pontjában említenek, és amelyet a megállapodás 1. jegyzőkönyvével, valamint a megállapodás XI. mellékletében szereplő szektorális kiigazítással a megállapodáshoz igazítottak.

⁽⁷⁾ HL L 201., 2002.7.31., 37. o., amelyet az EGT-megállapodás XI. mellékletének 5ha. pontjában említenek, és amelyet a megállapodás 1. jegyzőkönyvével, valamint a megállapodás XI. mellékletében szereplő szektorális kiigazítással a megállapodáshoz igazítottak.

5. Az NRA-k valamennyi ilyen piacon csak abban az esetben avatkoznak be azért, hogy a vállalkozásokra kötelezettségeket rójanak ki, ha a piacokon fennálló verseny nem hatékony⁽⁸⁾ amiatt, hogy az ilyen vállalkozások az EGT-megállapodás 54. cikke⁽⁹⁾ szerint az erőfölénnyel azonos helyzetben vannak. Az EGT-megállapodás 54. cikke az EK-Szerződés 82. cikkének felel meg. Az EK-Szerződés 82. cikkében szereplő erőfölény fogalma az Európai Közösségek Bíróságának esetjogában olyan gazdasági erőpozícióként került meghatározásra, amely lehetővé teszi egy vállalkozás számára, hogy jelentős mértékben a versenytársaktól, az ügyfelektől és végül a fogyasztóktól függetlenül viselkedjen. Ezért – az 1998. évi kerettel szemben – az új keretszabályozás alapján a Hatóság és az NRA-k az EGT versenyjogi elveire és módszereire hagyatkozik az olyan piacok meghatározásakor, amelyek előzetes szabályozását kell elvégezni, illetve annak vizsgálatok, hogy a vállalkozások jelentős piaci erővel rendelkeznek-e azokon a piacokon.

⁽⁸⁾ Kivéve amennyiben az új keretszabályozás kifejezetten megengedi a kötelezettségeknek a piac versenyállapotától függetlenül történő alkalmazását.

⁽⁹⁾ A keretirányelv 14. cikke.

6. Ezeknek az iránymutatásoknak az a célja, hogy az NRA-k számára alapul szolgáljanak új feladatköreik ellátása, a piacok meghatározása és a jelentős piaci erő megállapítása során. A Hatóság a keretirányelv 15. cikkének (2) cikkével összhangban elfogadta ezeket az iránymutatásokat.
7. A keretirányelv 15. cikkének (3) bekezdése alapján az NRA-knak a lehető legnagyobb mértékben figyelembe kell venniük ezeket az iránymutatásokat. Ez fontos tényező a Hatóságnak az NRA-k tervezett határozatainak arányosságára és jogszerűségére irányuló vizsgálatai során, amelyek tekintettel vannak a keretirányelv 8. cikkében megállapított ágazatpolitikai célokra.
8. Ezek az iránymutatások különösen a következő témákra terjednek ki: a) a piac meghatározása, b) a JPE felmérése, c) a JPE kijelölése, és d) az ezekhez a témakörökhöz kapcsolódó eljárási kérdések.
9. Az iránymutatásokat a következők céljára állították össze az NRA-k számára:
- a javaslatban kijelölt termék- és szolgáltatási piacok földrajzi kiterjedésének meghatározása. Az NRA-k nem határozzák meg az országok közötti piacok földrajzi kiterjedését, mivel az országok közötti piacokról szóló határozatok – vonatkoznak akár két vagy több EFTA- vagy pillérföldrajzi államra – fogják a földrajzi kiterjedést meghatározni,
 - az iránymutatások 3. szakaszában megállapított módszertan felhasználásával a javaslatban, a határozatban és az NRA-k által kijelölt piacokra jellemző versenyfeltételek piaci elemzése,
 - a javaslatban nem szereplő, érintett nemzeti, vagy szubnacionális termék- és szolgáltatási piacok meghatározása akkor, ha ezt a nemzeti körülmények alátámasztják, továbbá a keretirányelv 6. és 7. cikkében megállapított eljárások figyelembevételével,
 - a piacelemzést követően az érintett piacon JPE-vel rendelkező vállalkozások kijelölése, valamint a keretszabályozásnak az iránymutatások 3. és 4. szakaszában leírt feltételeivel konzisztens, arányos mértékű előzetes intézkedések alkalmazása,
 - az EFTA-államok és az NRA-k támogatása az engedélyezési irányelv 11. cikke (1f) bekezdésének és a keretirányelv 5. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában és ilyen módon annak biztosítása, hogy a vállalkozások megfeleljenek annak a kötelezettségüknek, hogy az NRA-k számára az érintett piacok meghatározásához és az érintett piacokon lévő jelentős piaci erő felméréséhez szükséges információt szolgáltatassanak,
- az NRA-k irányítása az olyan bizalmas információk kezelésével kapcsolatban, amelyet a következők szolgáltattak:
- az engedélyezési irányelv 11. cikke (1f) bekezdésének és a keretirányelv 5. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozó vállalkozások,
 - a nemzeti versenyhatóságok (NCA-k), a keretirányelv 3. cikkének (5) bekezdésében előírt együttműködés részeként,
 - egy másik EFTA-állam Hatósága és NRA-ja, a keretirányelv 5. cikkének (2) bekezdésében előírt együttműködés részeként,
 - az EFTA-államok NRA-i a Hatóságon és a pillérföldrajzi bizottságon keresztül, amint azt a keretirányelv 7. cikkének (3) bekezdése előírja, és
 - az EK-tagállamok NRA-i a bizottságon és a pillérföldrajzi Hatóságon keresztül, amint azt a keretirányelv 7. cikkének (3) bekezdése előírja.
10. Az iránymutatások szerkezete a következő:
- Az **1. szakasz** az irányelvek hátterére, céljára, hatályára és tartalmára vonatkozóan nyújt bevezetőt és áttekintést. A **2. szakasz** az NRA-k által a javaslatban azonosított piacok földrajzi terjedelmének meghatározásához, valamint a javaslaton kívüli érintett piacok meghatározásához alkalmazandó módszereket írja le. A **3. szakasz** a JPE-nek az érintett piacon való meghatározásának kritériumait írja le. A **4. szakasz** azokat a lehetséges következtetéseket körvonalazza, amelyekre az NRA-k a piaci elemzések közben juthatnak, és leírja az ebből következő lehetséges lépéseket. Az **5. szakasz** leírja az NRA-k vizsgálati hatáskörét, javaslatot tesz az NRA-k, valamint az NRA-k és NCA-k közötti koordinációs folyamatokra, továbbá leírja az NRA-k és a Hatóság, valamint a Hatóság és a Bizottság, az EFTA-államok NRA-i és az EK-tagállamok közötti pillérföldrajzi koordinációs és kooperációs folyamatokat. Végül a **6. szakasz** az NRA-k javasolt határozataihoz kapcsolódó nyilvános vita és közzététel folyamatait írja le.
11. Az iránymutatások fő célkitűzése annak biztosítása, hogy az NRA-k következetesen járnak el az új keretszabályozás alkalmazása során, és különösen, amikor a keretszabályozás rendelkezéseinek során a vállalkozásokat JPE-vel rendelkezőként jelölik ki.

12. Az iránymutatások kibocsátásával a Hatóság azt is az érdekelt felek, és az elektronikus hírközlési ágazatban tevékenykedő vállalkozások értésére kívánja adni, hogyan kell az NRA-knak a keretirányelv alapján a JPE felmérését elvégezni, ami által az ágazatspecifikus szabályozás alkalmazásának átláthatósága és jobbiztonsága is maximalizálódik.
13. A Hatóság – amennyiben helyénvaló – a keretszabályozás alkalmazásával szerzett tapasztalatok, valamint az EFTA-Bíróság és az Európai Közösségek Bírósága joggyakorlatának jövőbeni alakulásának, továbbá a Bizottság hozzáállásának figyelembevételével módosítani fogja ezeket az iránymutatásokat.
14. Ezek az iránymutatások semmilyen módon nem korlátozzák az EGT-jogszabályok által az egyénekre vagy a vállalkozásokra ruházott jogokat. Egyáltalán nem sértik sem az EGT-jogszabályoknak és különösen az EGT-versenyjognak a Hatóság, a Bizottság és az illetékes nemzeti hatóságok által történő alkalmazását, sem pedig ennek az EFTA-Bíróság és az Európai Közösségek Bírósága által történő értelmezését. Ezek az iránymutatások sem a Hatóság esetleges lépéseit, sem pedig a Hatóság által a jövőben az EGT-versenyjog alkalmazására vonatkozóan esetlegesen kibocsátott iránymutatást nem érintik.
- 1.2. Az ágazatspecifikus intézkedések mögötti elvek és ágazatpolitikai célok**
15. Az NRA-knak a keretirányelv 8. cikkének (2), (3) és (4) bekezdésében meghatározott ágazatpolitikai célok elérésére kell törekedniük. E célok három kategóriába sorolhatók:
- az elektronikus hírközlő hálózatok, a kapcsolódó szolgáltatások és eszközök nyílt versenypiacának előmozdítása,
 - a belső piac fejlődése, és
 - az európai polgárok érdekeinek előmozdítása.
16. Az előzetes kötelezettségeknek a JPE-vel rendelkezőként kijelölt vállalkozásokra való kirovásának célja annak a biztosítása, hogy a vállalkozások ne tudják piaci erejüket a verseny korlátozására vagy torzítására használni az érintett piacon, vagy hogy ne tudják az ilyen piaci befolyást átvinni a szomszédos piacokra.
17. Ezeket az előzetes szabályozó kötelezettségeket csak azokon az elektronikus hírközlési piacokon lehet előírni, amelyeknek jellemzői igazolják az ágazatspecifikus szabályozást, és ahol az érintett NRA döntése szerint egy vagy több szolgáltatónak is JPE-je van.
18. Azokat a termék- és szolgáltatási piacokat, amelyek jellemzői alátámasztják az ágazatspecifikus szabályozást, a Hatóság javaslatában jelöli ki, és – amennyiben a nemzeti sajátosságok alátámasztják a különböző érintett piacok meghatározását – a keretirányelv 6. és 7. cikkében megállapított eljárásokat követően az NRA-k⁽¹⁰⁾. Ráadásul a hozzáférési irányelv 6. cikke és az egyetemes szolgáltatási irányelv 18. és 19. cikke bizonyos további piacokat jelöl ki.
19. Az NRA-k az érintett piacok mindegyike tekintetében elemzik, hogy hatékony-e a verseny. Ha megállapítják, hogy egy érintett piacon hatékony a verseny, akkor ez egyenlő azzal, hogy azon a piacon egyetlen szolgáltató sem élvez egyedüli vagy közös erőfölényt. Ennélfogva az új keretszabályozás alkalmazása céljából a hatékony verseny azt jelenti, hogy az érintett piacon nincs olyan vállalkozás, amely egyedül vagy másik vállalkozással együtt egyedüli vagy közös erőfölényt élvez. Ha az NRA-k úgy döntenek, hogy valamely érintett piacon nem hatékony a verseny, akkor azon a piacon JPE-vel rendelkező vállalkozásokat jelölnek ki, és vagy megfelelő konkrét kötelezettségeket írnak elő, vagy pedig fenntartják, illetve módosítják az ilyen kötelezettségeket ott, ahol már van ilyen, a keretirányelv 16. cikkének (4) bekezdésével összhangban.
20. A keretirányelv 16. cikke szerinti piacelemzés során az NRA-k a meglévő piaci feltételek alapján végzik el az érintett piac előrettekintő szerkezeti értékelését. Az NRA-k – figyelembe véve a piac ésszerű időn belül várható vagy előre látható alakulását – meghatározzák azt, hogy a piacon a verseny a jövőben biztosított lesz-e, és hogy vajon a hatékony verseny hiánya tartósan fennáll-e⁽¹¹⁾. Ennek az időszaknak tükröznie kell a piac sajátos jellemzőit, és az érintett piacnak az NRA által végzett

⁽¹⁰⁾ Ezenfelül az olyan országok közötti piacokat, amelyek jellemzői alátámasztják az ágazatspecifikus szabályozást, a Bizottság az országok közötti piacokról szóló határozatában jelölheti ki.

⁽¹¹⁾ A keretirányelv (27) preambulumbekkezdése.

következő vizsgálat idejét is. Az NRA-knak elemzésük során figyelembe kell venniük a korábbi adatokat is, amennyiben az ilyen adatok az adott piac előre látható jövője szempontjából lényegesek.

21. Ha az NRA-k a vállalkozásokat JPE-vel rendelkezőként jelölik ki, a vonatkozó irányelvekkel és az arányosság elvével összhangban egy vagy több szabályozó kötelezettséget kell előírni számukra. Kivételes esetben az NRA-k a hozzáférési irányelvben meghatározott hozzáférési és összekapcsolási kötelezettségen túlmenő kötelezettségeket is előírhatnak, amennyiben ezt – az említett irányelv 8. cikkének (3) bekezdésében előírtak szerint – a Hatóság előzetes hozzájárulásával teszik.
22. A keretirányelv 15. és 16. cikke szerinti szabályozási feladataik gyakorlása során az NRA-k mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, amely megfelel az érintett piac kijelölésekor és a JPE-vel rendelkező vállalkozások megítélésének meghatározásakor vizsgálandó valamennyi lényeges (gazdasági, ténybeli és jogi) tényező komplexitásának. A mérlegelési jogkörre azonban a keretirányelv 6. és 7. cikkében előírt eljárások vonatkoznak.
23. Az NRA-k által az irányelvek alapján elfogadott szabályozási határozatok hatással lesznek az EGT fejlődésére. Az EGT-megállapodás működésére gyakorolt esetleges hátrányos hatás megelőzése céljából az NRA-knak biztosítaniuk kell azt, hogy azokat a rendelkezéseket, amelyekre ezek az iránymutatások vonatkoznak, következetesen hajtsák végre. Az ilyen következetesség – a keretirányelv előírásainak és az ezen iránymutatások 5.3. szakaszának megfelelően – kizárólag a többi NRA, az NCA-k és a Hatóság szoros koordinációjával és együttműködésével érhető el.

1.3. Az EGT-versenyjoggal való kapcsolat

24. A keretszabályzás alapján a piacok meghatározása és a JPE felmérése ugyanazokkal a módszerekkel történik, mint amilyeneket az EGT-versenyjog alapján is alkalmaznak. Ennélfogva a piacok földrajzi kiterjedésének a javaslatban kijelölt meghatározása, a javaslaton kívüli érintett termék-/szolgáltatáspiac meghatározása – ha szükséges –, és a hatékony verseny felmérése az NRA-k esetében összhangban kell, hogy legyen az EGT versennyel kapcsolatos esetjogával és gyakorlatával. Az ilyen következetesség biztosítása érdekében ezen iránymutatások alapjául (1) az EFTA Bíróságának és az Európai Közösségek Bíróságának a piac meghatározásával és az erőfölénnyel az EK-Szerződés 82. cikke szerinti

fogalmával, továbbá az egyesületek létrejöttére vonatkozó jogszabályokkal kapcsolatos meglévő esetjoga⁽¹²⁾, (2) a Hatóságnak az „EGT-versenyszabályok távközlési ágazaton belüli alkalmazásáról szóló iránymutatásai”⁽¹³⁾, (3) a Hatóságnak az érintett piacoknak a versenyjog céljaiból az EGT-n belüli meghatározásáról szóló közleménye⁽¹⁴⁾, a továbbiakban: a piac meghatározásáról szóló közlemény, és (4) a Bizottságnak a versenyszabályoknak a távközlési ágazat hozzáférési megállapodásaira való alkalmazásáról szóló közleménye⁽¹⁵⁾, a továbbiakban: a hozzáférési közlemény, szolgál.

25. Az EGT-megállapodás 54. cikke az EK-Szerződés 82. cikkének felel meg. Az EGT-megállapodás 6. cikke előírja, hogy a megállapodás rendelkezéseit, amennyiben a lényegét illetően megegyeznek a közösségi jog megfelelő szabályaival, végrehajtásuk és alkalmazásuk során az Európai Közösségek Bírósága által a megállapodás aláírásának időpontja előtt hozott vonatkozó határozatoknak megfelelően kell értelmezni. Ezen túlmenően, a Felügyeleti Hatóságról és a Bíróságról szóló megállapodás 3. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy az EFTA Bíróságának és az EFTA Felügyeleti Hatóságának kellő figyelmet kell szentelnie a Bíróság által az EGT-megállapodás aláírásának időpontját követően hozott vonatkozó határozatokban megállapított elveknek a megállapodás rendelkezéseinek értelmezése és alkalmazása során.
26. Az ugyanazon módszerek alkalmazása biztosítja azt, hogy az ágazatspecifikus szabályozás céljából meghatározott piac a legtöbb esetben megegyezik a piacnak a versenyjog alapján alkalmazandó meghatározásával. Egyes esetekben, és az ezeknek ez iránymutatásoknak a 2. szakaszában megállapított okoknál fogva, a Hatóság

⁽¹²⁾ Az esetjog az EGT-megállapodásnak a 27/98/EGK EGT-vegyesbizottsági határozattal (HL L 310., 1998.11.19., 9. o. és 48. sz. EGT-kiegészítés, 190. o.) módosított XIV. melléklete A. fejezetének 1. pontjába beépített, a legutóbb az 1997. június 30-i 1310/97/EK tanácsi rendelettel (HL L 180., 1997.7.9., 1. o.) módosított, a vállalatok közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 4064/89/EGK rendelet (HL L 395., 1989.12.30., 1. o.) 2. cikkének alkalmazásával jött létre. A 4064/89/EGK rendelet helyébe a vállalatok közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendelet (az EK egyesítési rendelet) (HL L 24., 2004.1.29., 1. o.) lépett, amelyet az EGT-megállapodás XIV. mellékletének 1. pontjában említenek, és amelyet a megállapodás 1. jegyzőkönyvével, valamint a megállapodás XIV. mellékletében szereplő szektorális kiigazítással a megállapodáshoz igazítottak.

⁽¹³⁾ Iránymutatások az EGT-versenyszabályok távközlési ágazaton belüli alkalmazásáról, (HL L 153., 1994.6.18., 35. o., és a HL 15. számának EGT-kiegészítése, 1994.6.18. 34. o.).

⁽¹⁴⁾ Az EFTA Felügyeleti Hatóságának közleménye az érintett piacnak az Európai Gazdasági Térségen (EGT) belüli versenyjog alkalmazásában történő meghatározásáról, (HL L 200., 1998.7.16., 48. o., és a HL 28. számának EGT-kiegészítése, 1998.7.16. 3. o.).

⁽¹⁵⁾ Közlemény a versenyszabályoknak a távközlési ágazat hozzáférési megállapodásaira történő alkalmazásáról (HL C 265., 1998.8.22., 2. o.).

által és a versennyel kapcsolatos esetekben a versenyhatóság által meghatározott piacok eltérhetnek a javaslatban és a határozatban kijelölt piacoktól, és/vagy a keretirányelv 15. cikkének (3) bekezdése alapján az NRA-k által kijelölt piacoktól. A keretirányelv 15. cikkének (1) bekezdése egyértelművé teszi, hogy az előzetes szabályozás céljából az NRA-k által meghatározott piacok nem sértik az NCA-k és a Hatóság saját hatásköre gyakorlása révén a versenyjog hatálya alatt az egyes esetekben meghatározott piacokat.

27. Az EGT-versenyjog alkalmazása céljából a Hatóságnak a piac meghatározásáról szóló közleménye kifejti, hogy az érintett piac fogalma szorosan kapcsolódik az EGT-politikák alapján követett célkitűzésekhez. Az EGT-megállapodás 53. és 54. cikke alapján meghatározott piacokat általában előzetesen határozzák meg. Az ilyen esetekben a vizsgálat figyelembe veszi azokat az eseményeket, amelyek már bekövetkeztek a piacon, és amelyekre a lehetséges jövőbeni fejlemények már nem lesznek hatással. Ezzel szemben az EGT versenyjogának az egyesülések létrejöttének ellenőrzéséről szóló rendelkezései alapján a piacokat rendszerint progresszív alapon határozzák meg.

28. Másrészt pedig az ágazatspecifikus szabályozás céljából meghatározott érintett piacokat minden esetben progresszív alapon mérik fel, mivel az NRA felméréseiben kitér a piac jövőbeni alakulásának értékelésére is. Azonban az NRA-k piacelemzése az érintett piac jövőbeni kilátásainak felmérésekor – adott esetben – nem hagyhatja figyelmen kívül a korábbi bizonyítékokat sem (lásd az alábbi 2. szakaszt). A keretirányelv 15. cikke szerinti piacelemzés elvégzésének kiindulópontja nem az EGT-megállapodás 53. cikkének hatálya alá tartozó megállapodás vagy összehangolt magatartás, sem az egyesüléstől szóló jogszabály hatálya alá tartozó összefonódás, sem pedig az EGT-megállapodás 54. cikkének hatálya alá tartozó, az erőfölénnyel való állítólagos visszaélés, hanem a vizsgálat alá vont piac szerkezetének és működésének átfogó, progresszív felmérése. Bár az NRA-k és a versenyhatóságok – amikor ugyanolyan körülmények között és ugyanolyan célkitűzésekkel vizsgálják ugyanazon ügyeket – elvben egyező következtetésekre kell, hogy jussanak, nem zárható ki, hogy – a fent körvonalazott különbségeket, és különösen az NRA-k felméréseinek szélesebb perspektíváját figyelembe véve – a versenyjog tekintetében meghatározott piacok és az ágazatspecifikus szabályozás tekintetében meghatározott piacok nem minden esetben azonosak.

29. Habár az egyesülések elemzését szintén előzetesen alkalmazzák, eltérően az NRA-k által az új keretszabályozás szerint végzett vizsgálatról, ezt nem

időszakonként végzik el. A versenyhatóságnak – elvben – nincs lehetősége arra, hogy határozatait a piaci fejleményekre figyelemmel időszakosan felülvizsgálja, ugyanakkor a keretirányelv 16. cikkének (1) bekezdése alapján az NRA-k kötelesek határozataikat időszakonként felülvizsgálni. Ez a tényező befolyásolhatja az NRA-k által lefolytatott piacelemzés és versenyvizsgálat hatályát és mértékét, és ebből kifolyólag a piacoknak az új keretszabályozás hatálya alá tartozó meghatározása – még hasonló területeken is – különbözhet a versenyhatóságok által meghatározott piacoktól.

30. Úgy tekintik, hogy azok a piacok, amelyek nincsenek kijelölve a javaslatban, nem garantálják az előzetes ágazatspecifikus szabályozást, kivéve, ha az NRA a keretirányelv 7. cikkében szereplő eljárással összhangban képes a további vagy eltérő érintett piac szabályozására.

31. Valamely vállalkozásnak az előzetes szabályozás céljából azonosított piacon JPE-vel rendelkezőként történő kijelölése nem jelenti automatikusan azt is, hogy a vállalkozás az EGT-megállapodás 54. cikkének vagy más hasonló nemzeti rendelkezés alkalmazása céljából erőfölénnyel rendelkezőnek minősülne. Továbbá a JPE-kijelölés nem áll összefüggésben azzal, hogy a vállalkozás az EGT-megállapodás 54. cikkének vagy a hasonló nemzeti jogszabályok értelmében visszaél-e erőfölényével. Csupán arra utal, hogy – strukturális megközelítés alapján és rövid, illetve hosszú távon – a szolgáltató – az érintett azonosított piacon – elegendő piaci erővel rendelkezik és fog is rendelkezni, amely lehetővé teszi számára, hogy a versenytársaktól, az ügyfelektől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül viselkedjen, és mindezt kizárólag a keretirányelv 14. cikkének alkalmazásában.

32. Gyakorlatilag nem zárható ki, hogy az előzetes szabályozás és a versenyjog alapján párhuzamos eljárásokra kerüljön sor, tekintettel az érintett piacok különböző problémáira⁽¹⁶⁾. A versenyhatóságok ezért lefolytathatják a saját piacelemzésüket és megfelelő versenyjogi jogorvoslatokat alkalmazhatnak az NRA-k által alkalmazott ágazatspecifikus intézkedésekkel párhuzamosan. Meg kell azonban jegyezni, hogy a jogorvoslatoknak a különböző szabályozók által történő egyidejű alkalmazása az ilyen piacokon eltérő problémákra irányulnak. Az NRA-k által a JPE-vel rendelkező vállalkozásokra megállapított előzetes kötelezettségek célja a vonatkozó irányelvekben megállapított egyedi célkitűzések teljesítése, míg a versenyjogi jogorvoslatok célja az érintett piacon lévő versenyt korlátozó vagy torzító megállapodások vagy az erőfölénnyel való visszaélést megvalósító magatartás szankcionálása.

⁽¹⁶⁾ Várható, hogy az NRA-k és az NCA-k közötti hatékony közreműködés megelőzi az azonos piaci kérdésekre vonatkozó eljárások megkettőződését.

33. Ami a kialakuló piacokat illeti, a keretirányelv (27) preambulumbekzdése megjegyzi, hogy a kialakuló piacokat, ahol a piacvezetőnek valószínűleg *de facto* lényeges piaci részesedése van, nem lehet indokolatlan előzetes szabályozásokkal terhelni. Ennek oka az, hogy az előzetes szabályozás idő előtti alkalmazása szükségtelenül befolyásolhatja az újonnan kialakuló piacon formát öltő versenyfeltételeket. Ugyanakkor meg kell előzni az ilyen kialakuló piacoknak a vezető vállalkozás által történő kizárását. A versenyhatóságok egyedi esetekben történő megfelelő beavatkozásának sérelme nélkül, az NRA-knak biztosítaniuk kell, hogy teljességgel igazolni tudjanak mindenfajta, a kialakuló piacokon történő korai, előzetes beavatkozást, különösen mert ők rendelkeznek a későbbi beavatkozás képességével, az érintett piacok időszakos felülvizsgálatának formájában.

2. A PIAC MEGHATÁROZÁSA

2.1. Bevezetés

34. Az 1994-ben kibocsátott, a versenyre vonatkozó iránymutatásokban⁽¹⁷⁾, a Hatóság felismerte az érintett piac meghatározásában rejlő nehézségeket az olyan gyors technológiai változások területén, mint a távközlési ágazat. Miközben ez az állítás még ma is érvényes az elektronikus hírközlés vonatkozásában, az iránymutatások közzététele óta a Hatóság a Bizottsággal együtt tapasztalatra tett szert az EGT versenyszabályainak az állandó technológiai változások és az innováció által formált dinamikus ágazatban való alkalmazása tekintetében, a monopóliumból a versenybe történő ágazati átmenet irányításában betöltött szerepének köszönhetően. Emlékeztetni kell azonban arra, hogy ezeknek az iránymutatásoknak nem célja az, hogy magyarázatot adjanak arra, hogyan kell általában az EGT-versenyszabályokat az elektronikus hírközlési ágazatban alkalmazni, hanem csak i. a piac meghatározásával, és ii. a JPE-nek a keretirányelv 14. cikke értelmében való felméréseivel kapcsolatos ügyekre összpontosít.

35. Annak felmérésekor, hogy a vállalkozás JPE-vel rendelkezik-e, azaz hogy „olyan gazdasági erővel rendelkezik-e, amely lehetővé teszi számára, hogy a versenytársaktól, az ügyfelektől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül viselkedjen”⁽¹⁸⁾, az érintett piac meghatározása alapvető fontossággal bír, mivel a hatékony versenyt csak az ilyen módon meghatározott piacra való hivatkozással lehet felmérni⁽¹⁹⁾. Az érintett

piac kifejezés használata magában foglalja a piacot alkotó termékek és szolgáltatások leírását és az ilyen piac földrajzi kiterjedésének felmérését (a „termékek” és a „szolgáltatások” kifejezések ebben a szövegben egymással felcserélhetően szerepelnek). E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az 1998. évi keretszabályozás alapján meghatározott érintett piacok eltértek a versenyjog céljából azonosított piacoktól, mivel ezek inkább a végpontok közötti hírközlés bizonyos aspektusain, mint a versenyjogi elemzésben használt keresleti és kínálati kritériumokon alapultak⁽²⁰⁾.

36. A piac meghatározása nem mechanikus vagy absztrakt folyamat, hanem a korábbi piaci jelenségek valamennyi hozzáférhető bizonyítékának elemzését igényli, továbbá az adott ágazat mechanizmusának átfogó megértését. Különösen akkor szükséges az inkább dinamikus, mint statikus megközelítés, amikor előretéteket vagy progresszív piaci elemzés lefolytatására kerül sor⁽²¹⁾. Ebből a szempontból az NRA-k, az NCA-k, a Hatóság és a Bizottság által az EGT-versenyszabályoknak a távközlési ágazatban való alkalmazása révén szerzett bármilyen tapasztalata különös jelentőséggel bír a keretirányelv 15. cikkének alkalmazása során. Így minden összegyűjtött információ, minden megállapítás és minden, az NRA-k (vagy NCA-k) által a feladatuk végzése során

⁽¹⁷⁾ Iránymutatások az EGT-versenyszabályoknak a távközlési ágazatban történő alkalmazásáról.

⁽¹⁸⁾ A keretirányelv 14. cikkének (2) bekezdése.

⁽¹⁹⁾ C-209/98. sz. *Entreprenorforeningens Affalds* ügy [2000] EBHT I-3743. o., (57) bekezdés, és a C-242/95. sz. *GT-Link* ügy, [1997] EBHT I-4449. o., (36) bekezdés. Fel kell ismerni, hogy a piacmeghatározás célkitűzése önmaga még nem végleges, hanem egy folyamat részét – tudniillik egy vállalat piaci ereje mértékének felmérését – képezi.

⁽²⁰⁾ Lásd az EGT-megállapodás XI. mellékletének 5cb. pontjában említett, a 98/61/EK irányelvvel (HL L 268., 1998.10.3., 37. o.) módosított, az egyetemes szolgáltatásnak és az együttműködési képességnek a nyílt hálózatellátás (ONP) elvi alkalmazása révén történő biztosítását szolgáló távközlési összekapcsolásról szóló, 1997. június 30-i 97/33/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (HL L 199., 1997.7.26., 32. o.) (az „összekapcsolási irányelv”); az EGT-megállapodás XI. mellékletének 2. pontjában említett, a 97/51/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 295., 1997.10.29., 23. o.) módosított, a távközlési szolgáltatások belső piacának a nyílt hálózatellátás bevezetése révén történő létrehozataláról szóló, 1990. június 28-i 90/387/EKG tanácsi irányelvet, (HL L 192., 1990.7.24., 1. o.) (az „ONP keretirányelv”); az EGT-megállapodás XI. mellékletének 5b. pontjában említett, a nyílt hálózatellátás bérelt vonalakra történő alkalmazásáról szóló, 1992. június 5-i 92/44/EKG tanácsi irányelvet (HL L 165., 1992.6.19., 27. o.) (a „bérelt vonali irányelv”); az EGT-megállapodás XI. mellékletének 5c. pontjában említett, a nyílt hálózatellátás távbeszélő-szolgáltatásra történő alkalmazásáról szóló, 1995. december 13-i 95/62/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (HL L 321., 1995.12.30., 6. o.), amely helyébe a nyílt hálózatellátás (ONP) hangtelefonra történő alkalmazásáról, valamint a távközlési egyetemes szolgáltatás versenykörnyezetben történő bevezetéséről szóló, 1998. február 26-i 98/10/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 101., 1998.4.1., 24. o.), (a „távközlési-szolgáltatás irányelv”) lépett. Az 1998. évi szabályozási csomaghoz tartozó irányelvek az EGT-megállapodásba épített keretirányelv hatálybalépésével hatályukat veszítik.

⁽²¹⁾ C-68/94. sz. és C-30/95. sz. *Franciaország és mások kontra Bizottság* egyesített ügy [1998] EBHT I-1375. o. Lásd még a *piac meghatározásáról szóló közleményt* a (12) bekezdésben.

megrendelt vagy felhasznált tanulmány vagy jelentés, amely a távközlési piacon lévő verseny feltételeivel kapcsolatos (feltéve természetesen, hogy a piaci feltételek azóta változatlanul maradtak), kiindulási pontul szolgál a keretirányelv 15. cikkének alkalmazása és az előretékintő piaci elemzés elvégzése céljából⁽²²⁾.

37. A fő termék- és szolgáltatáspiacokat, amelyek jellemzői indokoltá tehetik az előzetes szabályozó kötelezettségek megállapítását, a javaslatban – amelyet a Hatóságnak a keretirányelv 15. cikkének (1) bekezdése alapján kell elfogadnia –, azonosítják, valamint bármilyen, a tagállamok közötti piacokról szóló határozatban, amelyet a Hatóság a keretirányelv 15. cikkének (4) bekezdése alapján fogad el. Ennélfogva a gyakorlatban az NRA-k feladata rendszeres esetben az érintett piac földrajzi kiterjedésének meghatározása, bár az NRA-knak a keretirányelv 15. cikkének (3) bekezdése alapján lehetősége van az ajánlásban meghatározottól eltérő piacok meghatározására a keretirányelv 7. cikkével összhangban (lásd az alábbi 6. szakaszban).
38. Amíg a piaci feltételek előretékintő elemzése egyes esetekben a piac olyan meghatározásához vezethet, amely eltér attól, amelyet a piacnak a korábbi események alapján történő elemzése eredményez⁽²³⁾, az NRA-knak mindazonáltal arra kell törekedniük, hogy megőrizzék, amennyiben lehetséges, egyrészt az előzetes szabályzás alkalmazásában kialakított piacmeghatározások, másrészt a versenyszabályok alkalmazása céljából kialakított piacmeghatározások között elfogadott módszertan következetességét. Mindazonáltal – amint az a keretirányelv 15. cikkének (1) bekezdésében és az iránymutatások 1. szakaszában szerepel – az ágazatspecifikus szabályozás alapján meghatározott piacokat a versenyjog hatálya alatt konkrét esetekben meghatározható piacok sérelme nélkül határozzák meg.

2.2. Az érintett piac meghatározásának fő kritériumai

39. Hogy egy termékkel való ellátás vagy egy szolgáltatás nyújtása egy adott földrajzi területen milyen mértékben alkotja az érintett piacot, az az érintett termelő(k) vagy szolgáltató(k) ármegállapító viselkedésére vonatkozó versenykorlátok meglététől függ. A vállalkozások piaci viselkedésének felmérése során két fő versenykorlátot kell figyelembe venni, a i. kereslet oldali, és a ii. kínálat oldali helyettesítést. A szolgáltató viselkedésére vonatkozóan

létezik a verseny megszorításnak egy harmadik forrása, nevezetesen a potenciális verseny. A potenciális verseny és a kínálat helyettesítés közötti különbség abban a tényben rejlik, hogy a kínálat oldali helyettesítés azonnal reagál az áremelkedésre, míg a potenciális belépőknek több időre van szüksége, mielőtt megkezdénék a piac ellátását. A kínálat helyettesítés nem tartalmaz további jelentős költségeket, míg a potenciális belépés jelentős elszültyedt költségeket tartalmaz⁽²⁴⁾. A potenciális verseny meglétét ezért annak a céljából kell megvizsgálni, hogy a piac ténylegesen versenyipiac-e a keretirányelv szerint, azaz hogy vannak-e JPE-vel rendelkező vállalkozások⁽²⁵⁾.

40. A kereslet oldali helyettesíthetőséget annak felmérésére használják, hogy a fogyasztók milyen mértékben készültek fel a kérdéses szolgáltatás vagy termék más szolgáltatással vagy termékkel történő helyettesítésére⁽²⁶⁾, míg a kínálat oldali helyettesíthetőség azt jelzi, hogy a kérdéses terméket vagy szolgáltatást kínáló szállítóktól eltérő szállítók azonnal vagy rövid távon jelentős további költségek felmerülése nélkül kezdenék meg az érintett termékek termelését vagy az érintett szolgáltatások nyújtását.
41. A kereslet és a kínálat oldali helyettesítés fennállása felmérésének egyik lehetséges módja az úgynevezett „hipotetikus monopolista teszt”⁽²⁷⁾. E teszt alapján az NRA-nak azt kell felvetnie, mi történne egy kisméretű, de

⁽²⁴⁾ Lásd még a piac meghatározásáról szóló közlemény (20)–(23) bekezdését.

⁽²⁵⁾ Lásd a piac meghatározásáról szóló közlemény (24) bekezdését. A kínálat oldali helyettesítés és az elektronikus hírközlési piaci verseny közötti különbségtétel az előbbi dinamikusabb jellege miatt sokkal bonyolultabb lehet, mint más piacok esetében. Ami számít azonban, hogy a más szállítók részéről történő belépést is figyelembe veszik az érintett piac elemzésének egy bizonyos szakaszában, azaz vagy a kezdeti piacmeghatározási szakaszban, vagy a piaci erő (JPE) felmérésének rákövetkező szakaszában.

⁽²⁶⁾ Nem szükséges, hogy valamennyi fogyasztó egy versengő termékre térjen át, elegendő, ha elég vagy megfelelő számú áttérésre kerül sor úgy, hogy a relatív áremelkedés ne legyen kifizetődő. Ez a követelmény megfelel a „kielégítő felcserélhetőség” elvnek, amelyet a Bíróság esetjoga állapított meg, lásd az alábbi 32. lábjegyzetet.

⁽²⁷⁾ Lásd még a hozzáférésről szóló közlemény (46) bekezdését és a T-83/91. sz. *Tetra Pak kontra Bizottság* ügy [1994] EBHT II-755. o., (68) bekezdését. A tesztet nevezik még „SSNIP” tesztnek (small but significant non transitory increase in price) is. Habár a SSNIP teszt csak egyike az érintett piac meghatározására használt módszereknek, és a kifejezetten ökonometrikus természete vagy a hibahatárai (az úgynevezett „cellophane fallacy”, lásd alább) ellenére, jelentősége az elsősorban a különböző termékek vagy szolgáltatások közötti verseny bizonyítékának megállapítására szolgáló konceptuális eszközként való használatában rejlik.

⁽²²⁾ Amilyen mértékben az elektronikus távközlési ágazat technológia- és innovációfüggő, a korábbi piacmeghatározások egy későbbi időpontban már nem feltétlenül helytállóak.

⁽²³⁾ A piac meghatározásáról szóló közlemény (12) bekezdése.

jelentős és tartós áremelkedés hatására egy termék vagy szolgáltatás vonatkozásában, feltéve, hogy az összes többi termék vagy szolgáltatás ára állandó maradna (a továbbiakban: relatív árnövekedés). Amíg az árnövekedés jelentősége az egyes egyedi esetektől függ, az NRA-k rendszeres esetben gyakorlatilag a fogyasztóknak (fogyasztóknak vagy vállalkozásoknak) az 5–10 %-os állandó árnövekedésre adott reakcióját figyelik⁽²⁸⁾. Az érintett fogyasztók vagy a vállalkozások által adott válaszok segítenek annak megválaszolásában, hogy a helyettesíthető termékek ténylegesen léteznek-e, és amennyiben igen, hol kell megrajzolni az érintett termékpiac határait⁽²⁹⁾.

42. Kiindulási pontként az NRA ezt a tesztet elsősorban egy adott földrajzi területen kínált valamely elektronikus hírközlési szolgáltatásra vagy termékre alkalmazhatja, amelyek jellemzői indokoltá tehetik a szabályozó kötelezettségek megállapítását, majd ezt követően további termékeket vagy területeket adhat hozzá attól függően, hogy az azokból a termékekből vagy területekből eredő verseny korlátozza-e a kérdéses termék vagy szolgáltatás árát. Mivel a termékek egy részének relatív árnövekedése⁽³⁰⁾ könnyen bizonyos értékesítés-kieséshez vezethet, a kulcskérdés annak meghatározása, hogy az értékesítés-kiesés elégséges-e azon megnövekedett profit kiegyenlítéséhez, amely egyébként az árnövekedést követően történő értékesítésekből származna. A keresleti és a kínálati oldali helyettesítés felmérése lehetőséget biztosít a vélhetően kieső értékesítés mennyiségének méréséhez, és következesképpen az érintett piac kiterjedésének meghatározásához.
43. Elméletileg a hipotetikus monopolista teszt csak az olyan termékek vagy szolgáltatások vonatkozásában helytálló, amelyek ára szabadon, nem pedig a szabályozás alapján alakul. Így a munkahipotézis az lesz, hogy a jelenleg meglévő árak versenyképes szinten vannak megszabva. Ha azonban egy szolgáltatást vagy terméket szabályozott, költségalapú áron kínálnak, az ilyen árat ellentétben észrevételek hiányában úgy kell tekinteni, mintha versenyképes szinten szabták volna meg, és ezért

a hipotetikus monopolista teszt alkalmazásának kiindulási pontjaként kell használni⁽³¹⁾. Elméletileg, ha egy adott termék vagy szolgáltatás iránti kereslet rugalmassága jelentős, még viszonylag versenyképes árakon is, a kérdéses vállalkozás hiányolja a piaci erőt. Ha a rugalmasság még a meglévő árak mellett is nagy, az csupán azt jelentheti, hogy a kérdéses vállalkozás már olyan mértékben gyakorolta a piaci erőt, hogy a további árnövekedések nem érintik profitját. Ebben az esetben a hipotetikus monopolista teszt alkalmazása eltérő piacmeghatározáshoz vezethet attól, amely akkor születne, ha az árakat versenyképes szinten szabnák meg⁽³²⁾. Ezért a piac meghatározása valamennyi felmérésének figyelembe kell vennie ezt a lehetséges nehézséget. Azonban az NRA-k azon alapon járhatnak el, hogy a meglévő árszintek ésszerű alapot biztosítanak a lényegi elemzés megkezdéséhez, hacsak nem bizonyított, hogy ez nem a ténylegesen fennálló helyzet.

44. Ha valamely NRA a hipotetikus monopolista teszt igénybe vétele mellett dönt, akkor a tesztet addig kell alkalmaznia, ameddig meg nem állapítható, hogy a meghatározott földrajzi és termékpiacokon belüli árnövekedés nem ösztönzi a fogyasztókat arra, hogy az azonnal elérhető helyettesítőkre vagy a más területeken található szállítókra térjenek át.

2.2.1. Az érintett termék-/szolgáltatási piac

45. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, az érintett termék-/szolgáltatási piac valamennyi olyan terméket vagy szolgáltatást tartalmazza, amely kielégítően felcserélhető vagy helyettesíthető, és nem csak objektív jellemzőik – amelyek révén különösen alkalmasak a fogyasztók állandó igényeinek kielégítésére –, árak

⁽²⁸⁾ Lásd a piac meghatározásáról szóló közlemény (17)–(18) bekezdését.

⁽²⁹⁾ Másképpen szólva, abban az esetben, ha két termék között a kereslet keresztár-rugalmassága nagy, arra a következtetésre juthatunk, hogy a fogyasztók ezeket a termékeket közeli helyettesítőknek tekintik. Ha a fogyasztók választását az áremelkedéstől eltérő, egyéb szempontok befolyásolják, az SSNIP teszt talán nem megfelelő a termék helyettesíthetőségének mérésére; lásd a T-25/99. sz. *Colin Arthur Roberts és Valerie Ann Roberts kontra Bizottság* ügyet, [2001] EBHT II-1881. o.

⁽³⁰⁾ Az EGT-megállapodás 54. cikke piacmeghatározásának összefüggésében egy versenyhatóság vagy bíróság becsülné fel az induló árat az SSNIP tesztnek az állítólagos monopolista által felszámított ár alapján történő alkalmazására. Hasonlóképpen, egy egyesülés versenyre gyakorolt esetleges hatásának lehetséges felmérése alapján a kiindulási ár az egyesülő felek aktuális árain alapulna. Azonban, ahol az NRA a keretirányelv 14. cikke alkalmazásának céljából végzi el a piacelemzést, a kérdéses szolgáltatást vagy terméket több vállalat is kínálhatja. Ebben az esetben a kiindulási ár az iparági „átlagár”.

⁽³¹⁾ Érdemes megjegyezni, hogy az olyan árszabályozásból származó árakról, amelyek nem annak biztosítására irányulnak, hogy az árak költségalapúak legyenek, hanem inkább az elfogadható ajánlat biztosítására az egyetemes szolgáltatások nyújtásával összefüggésben, nem lehet feltételezni, hogy versenyképes szinten legyenek megszabva, és az SSNIP teszt alkalmazásának kiindulási pontjával sem szolgálhatnak.

⁽³²⁾ Sőt, az SSNIP teszt alkalmazásának egyik hátulütője az, hogy bizonyos esetekben a nagy keresleti keresztár-rugalmasság azt jelentheti, hogy egy vállalat már gyakorolta a piaci erőt, amely olyan helyzet, amelyet a versenyjogban és a gyakorlatban „cellophane fallacy”-ként ismernek. Az ilyen esetekben az *aktuális ár* nem egyezik meg a *versenyképes árral*. Annak meghatározása, hogy az aktuális ár a versenyképes szint felett van-e megszabva, elismerten az SSNIP teszt egyik legnehezebb aspektusa. Az ilyen problémákkal szembekerülő NRA-k a kereslet és a kínálat felmérésében egyéb kritériumokra hagyatkozhatnak, mint például a szolgáltatások funkcionalitása, műszaki jellemzők stb. Természetesen amennyiben bizonyíték van arra vonatkozóan, hogy a múltban egy vállalat versenyellenes viselkedést (árrögzítést) tanúsított, vagy piaci erővel rendelkezett, akkor ez annak jelzése lehet, hogy e vállalat árai nincsenek versenykényszer hatása alatt és ennek megfelelően a versenyképes szint felett szabták meg őket.

vagy használati céljuk szempontjából, hanem a verseny feltételei és/vagy a keresletnek és kínálatnak a kérdéses piacon lévő struktúrája szempontjából⁽³³⁾. Az olyan termékek vagy szolgáltatások, amelyek csak kis, vagy viszonylagos mértékben felcserélhetőek egymással, nem alkotják ugyanazon piac részét⁽³⁴⁾. Az NRA-knak ezért az érintett termék- vagy szolgáltatási piac meghatározásának gyakorlását a fogyasztók által ugyanazon célokra (végfelhasználás) használt termékek vagy szolgáltatások csoportosításával kell kezdeniük.

46. Bár egy termék vagy szolgáltatás végfelhasználásának jellege szorosan kapcsolódik fizikai jellegzetességeihez, eltérő fajtájú termékeket vagy szolgáltatásokat ugyanarra a célra is lehet használni. Például a fogyasztók a az olyan eltérő szolgáltatásokat, mint a kábeles vagy műholdas csatlakozást is használhatják ugyanarra a célra, jelesül az internet elérésére. Ebben az esetben mindkét szolgáltatást (a kábeles és internetes hozzáférési szolgáltatást) magában foglalhatja ugyanazon termékpiac. És fordítva, a személyhívó szolgáltatások és a mobiltelefon szolgáltatások, amelyek, látszólag alkalmasnak tűnnek ugyanazon szolgáltatás nyújtására, azaz a kétirányú üzenetküldésre, a fogyasztók e szolgáltatások rendeltetésével és végfelhasználásával kapcsolatos eltérő felfogása miatt mégis eltérő termékpiacokhoz tartoznak.
47. Egy adott termékre vagy szolgáltatásra vonatkozó árazási modellek vagy ajánlatok szintén eltérő fogyasztói csoportokat jelentenek. Így az árak vizsgálata révén alapvetően ugyanazon szolgáltatásokra vonatkozóan az NRA-k külön piacokat határozhatnak meg az üzleti és lakossági fogyasztók számára. Például a nemzetközi kiskereskedelmi elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtásával foglalkozó szolgáltatók azon lehetősége, hogy az eltérő árak és engedmények alkalmazása révén különbséget tegyenek a lakossági és az üzleti ügyfelek

között, arra ösztönözte a Hatóságot, a Bizottsággal együtt, hogy úgy határozzon, ami az ilyen szolgáltatásokat illeti, e két csoport különböző piacokat alkot (*lásd alább*). Azonban ahhoz, hogy a termékeket kereslet oldali helyettesítőként lehessen tekinteni, nem szükséges, hogy megegyező áron kínálják őket. Egy gyengébb minőségű termék vagy szolgáltatás, amelyet alacsony áron adnak, hatékony helyettesítője lehet egy jobb minőségű, drágábban árult terméknek. Ami ebben az esetben számít, az a fogyasztók relatív árnövekedést követő valószínű válasza⁽³⁵⁾.

48. Továbbá a különböző elektronikus hírközlési szolgáltatások közötti helyettesíthetőség jelentős mértékben növekedni fog a különböző technológiák konvergenciája révén. A digitális rendszerek használata az eltérő technológiákat alkalmazó hálózati szolgáltatások teljesítményének és jellemzőinek növekvő hasonlóságához vezet. A csomagkapcsolású hálózatot, mint például az internetet, digitalizált hangjelek továbbítására lehet használni a hagyományos, beszédalapú telefonszolgáltatásokkal való versenyben⁽³⁶⁾.
49. Ezért a piacmeghatározás elemzésének lezárása érdekében az NRA-k az olyan termékek vagy szolgáltatások figyelembe vétele mellett, amelyeket objektív jellemzőjük, árak és tervezett felhasználásuk kielégítően felcserélhetővé tesz a hipotetikus monopolista teszt alkalmazása révén – amennyiben szükséges – megvizsgálják a kereslet és a kínálat helyettesítésének aktuális feltételeit.

2.2.1.1. A kereslet oldali helyettesítés

50. A kereslet oldali helyettesítés lehetővé teszi az NRA-k számára, hogy olyan felcserélhető termékeket vagy termékcsaládokat határozzanak meg, amelyekre a fogyasztók könnyen átválthatnak a relatív árnövekedés esetén. A kereslethelyettesíthetőség meghatározásakor az NRA-k a fogyasztók viselkedésére vonatkozó minden korábbi bizonyítékot felhasználnak. Ahol az rendelkezésre áll, az NRA-k megvizsgálják a potenciálisan versengő termékek korábbi áringadozásait, az ármozgásokra vonatkozó valamennyi feljegyzést, és a díjszabással

⁽³³⁾ C-333/94 P. sz. *Tetra Pak kontra Bizottság* ügy, [1996] EBHT I-5951. o., (13) bekezdés, 31/80. sz. *L'Oréal* ügy, [1980] EBHT 3775. o., (25) bekezdés, 322/81. sz. *Michelin kontra Bizottság* ügy, [1983] EBHT 3461. o., (37) bekezdés, C-62/86. sz. *AkzoChemie kontra Bizottság* ügy, [1991] EBHT I-3359. o., T-504/93. sz. *Tiercé Ladbroke kontra Bizottság* ügy [1997] EBHT II-923. o., (81) bekezdés, T-65/96. sz. *Kish Glass kontra Bizottság* ügy, [2000] EBHT II-1885. o., (62) bekezdés, C-475/99. sz. *Ambulanz Glöckner és Landkreis Südwestpfalz* ügy, [2001] EBHT I-0000. o., (33) bekezdés. Az elégséges helyettesíthetőség vagy felcserélhetőség tesztjét először a Bíróság állapította meg a 6/72. sz. *Europemballage és Continental Can kontra Bizottság* ügyben, [1973] EBHT 215. o., (32) bekezdés és a 85/76. sz. *Hoffmann La-Roche kontra Bizottság* ügyben, [1979] EBHT 461. o., (23) bekezdés.

⁽³⁴⁾ C-333/94. sz. *P Tetra Pak kontra Bizottság* ügy, [1996] EBHT I-5951. o., (13) bekezdés, 66/86. sz. *Ahmed Saeed* ügy, [1989] EBHT 803. o., (39) és (40) bekezdés, *United Brands kontra Bizottság* ügy [1978] EBHT 207. o., (22), (29) és (12) bekezdés; T-229/94. sz. *Deutsche Bahn kontra Bizottság* ügy, [1997] EBHT II-1689. o., (54) bekezdés. A *Tetra Pak* ügyben a Bíróság megerősítette, hogy az a tény, hogy a gyümölcsleves csomagolásához használt aszeptikus és nem aszeptikus kartondoboz iránti igény a tej csomagolásához használt kartondoboz iránti igénnyel összevetve az idő viszonylatában elhanyagolható és stabil, a tejet és nem tejet csomagoló ágazat közötti nagyon alacsony szintű felcserélhetőség bizonyítéka volt, uo. (13) és (15) bekezdés.

⁽³⁵⁾ Például a relatív áremelkedés esetében az alacsonyabb minőségű/árú szolgáltatás fogyasztói áttérhetnek egy magasabb minőségű/árú szolgáltatásra, ha az áttérés költségét (a fizetett felárat) az áremelkedés kiegyenlíti. Ellenben egy jobb minőségű termék fogyasztói már nem fogadnak el egy magasabb felárat és nem térnek át egy rosszabb minőségű szolgáltatásra. Ilyen esetekben a rosszabb és jobb minőségű termék hatékony helyettesítőnek tűnik.

⁽³⁶⁾ A bizottság közleménye – Az interneten való hangátvitel helyzete a közösségi jog és különösen a 90/388/EGK irányelv alapján – Kiegészítés a távközlési szolgáltatások piacain belüli versenyről szóló 90/388/EGK irányelv helyzetéről és végrehajtásáról szóló bizottsági és európai parlamenti közleményéhez (HL C 369., 2000.12.22, 3. o.). Hasonlóképpen nem lehet kizárni, hogy a jövőben az xDSL technológiát és a vezeték nélküli előfizetői hurkon alapuló Multipoint videoközlési szolgáltatásokat televíziós anyagok átvitelére lehet majd használni, közvetlen versenyben a már meglévő, a kábelrendszereken, az egyéni műholdas átvitelre és a földi analóg vagy digitális átviteli platformokon nyugvó televíziós szolgáltatási rendszerekkel.

kapcsolatos vonatkozó információkat. Ilyen körülmények között megfelelőképpen kell figyelembe venni az olyan bizonyítékokat, amelyek azt mutatják, hogy a fogyasztók a múltban gyorsan más termékre vagy szolgáltatásra tértek át a múltbeli árváltozás hatására. Az ilyen adatok hiányában – és amennyiben szükséges – az NRA-knak fel kell mérniük a fogyasztóknak és a szállítóknak a kérdéses szolgáltatás relatív árnövekedésére adott valószínű válaszát.

51. A fogyasztóknak azt a lehetőségét, hogy valamely terméket vagy szolgáltatást egy kismértékű de jelentős és tartós áremelkedés miatt egy mással helyettesítsenek, korlátozhatja a jelentős mértékű áttérési költség. Azok a fogyasztók, akik technológiai beruházást hajtottak végre, vagy egy szolgáltatás igénybevétele vagy egy termék használata érdekében más egyéb beruházást hajtottak végre, vonakodhatnak az egyébként helyettesíthető szolgáltatásra vagy termékre való áttérés miatt felmerülő költségek viselésétől. Hasonlóképpen, a meglévő szolgáltatók fogyasztóit hosszú távú szerződések vagy a végberendezések cseréjének korlátozó módon magas költségei „kötheti meg.” Ennek megfelelően olyankor, amikor a végfelhasználóknak jelentős költségekkel kell szembenéznük az A terméknek a B termékkel történő helyettesítésekor, ezt a két terméket nem foglalják bele ugyanabba az érintett piacba ⁽³⁷⁾.

52. A kereslet oldali felcserélhetőség a vevő szempontjából összpontosít a termékek vagy szolgáltatások felcserélhető jellegére. A termékpiac megfelelő kijelölése azonban a lehetséges felcserélhetőség további vizsgálatát igényli a kínálati oldalról is.

2.2.1.2. A kínálat oldali helyettesítés

53. A kínálat helyettesítés lehetőségének felmérésekor az NRA-k azt is figyelembe vehetik, hogy a pillanatnyilag az adott termékpiacra nem aktív vállalkozások a relatív áremelkedést, azaz a kismértékű, de jelentős és tartós áremelkedés követően ésszerű határidőn ⁽³⁸⁾ belül a piacra lépés mellett dönthetnek. Olyan körülmények között, amikor a termelésnek a kérdéses termékre való átállításának átfogó költségei viszonylag elhanyagolhatóak, akkor azt a terméket be lehet építeni a termékpiac meghatározásába. Az a tény, hogy a versenytárs vállalat egy adott szolgáltatás nyújtásához szükséges eszközök egy részét birtokolja, nem lényeges, amennyiben jelentős további beruházás szükséges a kérdéses szolgáltatás

forgalomba hozatalához és jövedelmező módon való nyújtásához ⁽³⁹⁾. Továbbá az NRA-knak meg kell győződniük arról, hogy egy adott szállító ténylegesen használná-e vagy átállítaná-e termelőeszközeit az érintett termék gyártása, vagy az érintett szolgáltatás nyújtása érdekében (például kapacitásukat hosszú távú szállítási szerződések köti-e le stb.). A pusztán hipotetikus kínálat oldali helyettesítés nem elegendő a piac meghatározásának alkalmazásában.

54. Szintén számításba kell venni valamennyi hatályos jogi, jogszabályban foglalt vagy más szabályozó követelményt, amely elejét veheti az érintett piacra való időhatékony belépésnek, és ennek eredményeként gyengíti a kínálat oldali helyettesítést. Például az összekapcsolási vagy helymegosztási megállapodások létrejöttével, a hálózati hozzáférés más formáinak létesítésével, vagy a hálózatbővítéshez szükséges szolgálmi joggal kapcsolatos késedelmek vagy akadályok ⁽⁴⁰⁾ rövid távon valószínűtlenné tehetik azt, hogy a potenciális versenytársak új szolgáltatásokat nyújtsanak vagy új hálózatokat létesítsenek.

55. Amint az a fenti megfontolás alapján is látható, a kínálat helyettesítés nem csak az érintett piac meghatározására szolgálhat, hanem piaci résztvevők számára meghatározására is.

2.2.2 A földrajzi piac

56. Az érintett termékpiac azonosítását követő első lépés a piac földrajzi kiterjedésének meghatározása. Csak a termék- vagy szolgáltatási piac földrajzi kiterjedésének meghatározását követően tudja az NRA megfelelően felmérni azt, hogy az érintett piacon van-e JPE-vel rendelkező piaci szereplő.

57. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az érintett földrajzi piac egy olyan területet tartalmaz, amelyen belül az érintett vállalkozások az érintett termékek vagy szolgáltatások kínálatában és keresletében vesznek részt, amely területen belül a verseny feltételei hasonlóak vagy kielégítően homogének és amely elkülöníthető attól a szomszédos területtől, amelyen belül az aktuális versenyfeltételek érzékelhetően eltérőek ⁽⁴¹⁾. A földrajzi piac meghatározása nem követeli meg, hogy a kereskedők vagy a szolgáltatásnyújtók közötti verseny feltételei tökéletesen homogének legyenek. Elegendő, ha csak hasonlóak vagy kielégítően homogének, és ennek megfelelően nem lehet csak azokat a területeket egységes piacnak tekinteni, amelyeken belül a versenyfeltételek „homogének” ⁽⁴²⁾.

⁽³⁷⁾ Az áttérési költségeket, amelyek inkább a vállalkozások stratégiai választásaiból erednek, mintsem külső tényezőkből, a belépés egyéb akadályaival együtt figyelembe kell venni a JPE-felmérés rákövetkező szakaszában. Ha a piac még mindig növekszik, akkor a már „megfogott” fogyasztókra vonatkozó összes áttérési költség nem lehetnek jelentősek, és ezért nem téríthetik el a kereslet- vagy kínálat oldali helyettesítést.

⁽³⁸⁾ A relatív áremelkedés esetében a többi szállító valószínű reakcióinak felméréséhez szükséges időkeret kétségtelenül az egyes piacok jellemzőinek függvénye, és eseti alapon kell meghatározni.

⁽³⁹⁾ Lásd továbbá a C-333/94. sz. *Tetra Pak kontra Bizottság* ügyet, op. cit., (19) bekezdés. Amint feljebb már szerepelt, a szükséges befektetéseket ésszerű időn belül kell végrehajtani.

⁽⁴⁰⁾ Lásd továbbá a COMP/M.2574. sz. – *Pirelli/Edizione/Olivetti/Telecom Italia* ügyet, (58) bekezdés.

⁽⁴¹⁾ *United Brands*, op.cit., (44) bekezdés, *Michelin*, op. cit., (26) bekezdés, 247/86. sz. *Asatel kontra Novasam* ügy, [1988] EBHT 5987. o., 15. bekezdés; *Tiercé Ladbroke kontra Bizottság*, op. cit., (102) bekezdés.

⁽⁴²⁾ *Deutsche Bahn kontra Bizottság*, op. cit., (92) bekezdés. T-139/98. sz. *AAMS kontra Bizottság* ügy, [2001] EBHT 2001-II. o., (39) bekezdés.

58. A földrajzi piac határai meghatározásának folyamata a fentiekben a relatív áremelkedésre válaszul adott kereslet és kínálat oldali helyettesítés felmérésével kapcsolatban tárgyalattal egyező irányvonalak mentén történik.
59. Ennek megfelelően tekintettel a kereslet oldali helyettesítésre az NRA-knak főként a fogyasztók preferenciáit, valamint a vásárlás aktuális földrajzi mintáit kell felmérniük. Különösen a nyelvészeti indokok magyarázhatják meg, hogy bizonyos termékek miért nem elérhetőek vagy miért nincsenek forgalomban különböző nyelvi területeken. Ami a kínálat oldali helyettesítést illeti, ha megállapítható, hogy azok a szolgáltatók, amelyek pillanatnyilag nincsenek jelen az érintett piacon, a relatív áremelkedés esetében a rövid időn belüli piacra lépés mellett döntenek, akkor a piac meghatározását a „külső” szolgáltatók beépítése céljából ki kell bővíteni.
60. Az elektronikus hírközlési ágazatban, az érintett piac földrajzi kiterjedését hagyományosan két fő kritériumra⁽⁴³⁾ történő hivatkozással határozzák meg:
- a) a hálózat által lefedett terület⁽⁴⁴⁾; és
 - b) a jogi és más szabályozó eszközök megléte⁽⁴⁵⁾.
61. A két fő kritérium alapján⁽⁴⁶⁾, a földrajzi piac lehet helyi, regionális, nemzeti, illetve két vagy több ország területére kiterjedő (például páneurópai, EGT-méretű vagy globális piac).

2.2.3. A piac meghatározásának további kérdései

62. Az előzetes szabályozás alkalmazásában bizonyos kivételes esetekben lehetséges az érintett piac útvonal alapú meghatározása. Különösen, amikor a nemzetközi kiskereskedelmi vagy nagykereskedelmi elektronikus hírközlési szolgáltatások piacainak kiterjedését mérik fel, lehet helyénvaló a párban lévő országokat vagy a párban lévő városokat külön piacként kezelni⁽⁴⁷⁾. A helyzet az, hogy a keresleti oldalról nézve egy hívásnak az egyik országban való végződtetése nem helyettesíti ugyanannak a hívásnak egy másik országban való végződtetését. Másrészt pedig a kérdés, hogy az indirekt átviteli szolgáltatások, azaz ugyanannak a hívásnak egy harmadik országban keresztül történő átírnyítása vagy átvezetése hatékony kínálati oldali helyettesítéseket jelentenek-e, a piac jellemzőitől függ, és eseti alapon kell meghatározni⁽⁴⁸⁾. Azonban a szolgáltatások kétoldalú útvonalon való nyújtásának piaca kiterjedésében nemzeti lenne, mivel az útvonal mindkét végén lévő kínálati és keresleti minták nagy valószínűséggel különböző piaci struktúráknak felelnek meg⁽⁴⁹⁾.
63. A piac meghatározásáról szóló közleményben a Hatóság felhívta a figyelmet bizonyos esetekre, ahol az érintett piac határait ki lehet tágítani az olyan termékek vagy földrajzi területek figyelembevételére, amelyeket bár közvetlenül nem helyettesíthetők az úgynevezett „helyettesítési lánc⁽⁵⁰⁾” miatt bele kell foglalni a piac meghatározásába. A helyettesítési lánc lényegében akkor áll fenn, ha bizonyítani lehet, hogy bár az A és a C termékek

⁽⁴⁷⁾ IV/M.856. sz. – *British Telecom/MCI (II)* ügy (19s.) bekezdése, IV/JV.15. sz. – *BT/AT&T* ügy (84) és (92) bekezdése, COMP/M.2257. sz. – *France Telecom/Equant* ügy (32) bekezdése. Rendkívül valószínűtlen, hogy az elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtását a nemzeti (vagy helyi) útvonalak alapján lehetne szegmentálni.

⁽⁴⁸⁾ Hivatkozni lehet például a nemzetközi útvonalak backhaul-kapacitásának piacára (pl. az A országot E ország felé kiszolgáló állomás), ha a különböző országokat kiszolgáló kábelállomások helyettesítési potenciálja (azaz az A országot B-vel, A-t C-vel és A-t D-vel összekötő kábelállomások) létezhet akkor, ha az A–E útvonalhoz kapcsolódó backhaul-kapacitás szolgáltatóját korlátozza vagy korlátozná a fogyasztók bármilyen másik, az E országba irányuló vagy onnan jövő forgalom kezelésére képes útvonalra való áttérésének lehetősége.

⁽⁴⁹⁾ Ha a piac kétoldalú útvonal alapján került meghatározásra, akkor földrajzi kiterjedése nagyobb lehet, mint a nemzeti kiterjedés, ha a szolgáltatók a piac mindkét végén jelen vannak, és képesek az érintett útvonal mindkét végéről érkező kereslet kielégítésére.

⁽⁵⁰⁾ Lásd a piac meghatározásáról szóló közlemény (57) és (58) bekezdését. Például a helyettesítési lánc akkor állhat fenn, ha egy nemzeti szinten szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás korlátozza a más földrajzi területeken szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások által felszámolt árakat. Ez az eset állhat fenn akkor, ha a bizonyos területeken kábelhálózatokat nyújtó vállalkozások által felszámolt árakat a nemzeti szinten működő, erőfölénnyel rendelkező vállalkozás korlátozza; lásd továbbá a COMP/M.1628. sz. – *TotalFina/Elf* ügyet (HL L 143., 2001.5.29., 1. o.), (188) bekezdés.

⁽⁴³⁾ Lásd például a IV/M.1025. sz. – *Mannesmann/Olivetti/Infostada* ügy (17) bekezdését, és a COMP/JV.23. sz. – *Telefónica Portugal Telecom/Médi Telecom* ügyet.

⁽⁴⁴⁾ Gyakorlatilag ez a terület egybeesik annak a területnek a határaival, amelyen belül a szolgáltató működni jogosult. A COMP/M.1650. sz.– *ACEA/Telefónica* ügyben a Bizottság rámutatott, hogy mivel az értesített közös vállalatnak a Róma területére korlátozott engedélye lenne, a földrajzi piac helyiként kerülne meghatározásra a (16) bekezdésben.

⁽⁴⁵⁾ Az a tény, hogy a mobilszolgáltatók csak azon a területen tudnak szolgáltatni, amelyre engedélyük szól, és az a tény hogy a hálózati struktúra a mobil szolgáltatási engedélyek földrajzi kiterjedését tükrözi, megmagyarázza, hogy a mobil piacokat miért tekintik kiterjedésük szerint nemzetinek. Azok a további kapcsolási és távközlési költségek, amelyekkel a fogyasztóknak a külföldi roaming alkalmával szembe kell nézniük, és amelyekhez bizonyos kiegészítő szolgáltatások hiánya (pl. a hangposta hiánya külföldön) társul, szintén alátámasztja ezt a meghatározást; lásd a IV/M.1439. sz. – *Telia/Telenor* ügy (124) bekezdését, a IV/M.1430. sz. – *Vodafone/Airtouch*, ügy (13)–(17) bekezdését, a COMP/JV.17. sz. – *Mannesmann/Bell Atlantic/Omnitel* ügy (15) bekezdését.

⁽⁴⁶⁾ A fizikai összekapcsolási megállapodásokat szintén figyelembe lehet venni a piac földrajzi kiterjedésének meghatározásakor, IV/M.570. sz. – *TBT/BT/TeleDanmark/Telenor* ügy (35) bekezdés.

között nincs közvetlen helyettesítés, a B termék mind az A, mind a C terméket képes helyettesíteni és ennél fogva az A és a C termék ugyanahhoz a termékpiachoz tartozhat, mivel árazásukat a B termék helyettesíthetősége korlátozhatja. Ugyanezen indoklás alkalmazható a földrajzi piac meghatározására is. Az érintett piac kiterjedésének indokolatlan bővítésének velejáró kockázatát figyelembe véve, a helyettesítési láncra vonatkozó megállapításokat megfelelően kell bizonyítani⁽⁵¹⁾.

2.3. A Bizottság gyakorlata

64. A Bizottság a 17. rendelet és az egyesülésről szóló rendelet alapján számos, az elektronikus hírközlési ágazattal kapcsolatos határozatot fogadott el. Ezek a határozatok különös jelentőséggel bírnak az NRA-k számára a Bizottság által az érintett piac meghatározása során alkalmazott módszertan tekintetében⁽⁵²⁾. Amint az fentebb is szerepelt, egy az állandó innováció és a gyors technológiai konvergencia által jellemzett ágazat

esetében azonban egyértelmű, hogy valamennyi aktuális piacmeghatározás magában rejtje annak kockázatát, hogy a közeli jövőben pontatlanná vagy elavulttá váljon⁽⁵³⁾. Továbbá az EGT-versenyjog alapján meghatározott piacok nem sértik az új keretszabályozás alapján meghatározott piacokat, mivel eltérő lehet az a kontextus és az az időkeret, amelyen belül a piacelemzésre sor kerül⁽⁵⁴⁾.

65. Amint az a hozzáférési közleményben is szerepel, az elektronikus hírközlési ágazatban legalább két olyan fő típusa van az érintett piacoknak, amelyeket figyelembe kell venni, az egyik a végfelhasználóknak nyújtott szolgáltatásoké (szolgáltatási piac), a másik pedig az ilyen szolgáltatások nyújtásához szükséges eszközökhöz való hozzáférés piaca (hozzáférési piac)⁽⁵⁵⁾. Ezen a két tágabb piacmeghatározáson belül lehetőség van a kereslet és kínálat oldali mintázatok alapján történő további különbségtételre.

⁽⁵¹⁾ A bizonyítéknak egyértelmű árosszefüggést kell mutatnia a lánc két végén és az érintett termékek vagy földrajzi területek közötti helyettesíthetőség mértékének elég nagynek kell lennie.

⁽⁵²⁾ A Bizottság, többek között, határozataiban a következő piacok fennállására hivatkozott: nemzetközi beszédalapú telefonszolgáltatások (IV/M.856. sz. – *BritishTelecommunications/MCI (II)* ügy, [HL L 336., 1997.12.8., 1. o.]), a vállalati felhasználóknak nyújtott fejlett távközlési szolgáltatások (IV/35.337. sz. *Atlas* ügy, [HL L 239., 1996.9.19., 23. o.], (5)–(7) bekezdése, IV/35617. sz. *Phoenix/Global/One* ügy, [HL L 239., 1996.9.19., 57. o.], (6) bekezdése, IV/34.857. sz. *BT-MCI (I)* ügy, [HL L 223., 1994.8.27., 36. o.]), szabványosított alacsony szintű csomagkapcsolt adatátviteli szolgáltatások, nemzetközi átviteli kapacitás vizsgálatása (IV/M.975. sz. – *Albacom/BT/ENI* ügy, (24) audiokonferencia (*Albacom/BT/ENI*, (17) bekezdés), műholdas szolgáltatások (IV/350518. sz. – *Iridium* ügy, [HL L 16., 1997.1.18., 16. o.]), (továbbfejlesztett) globális távközlési szolgáltatások (IV/JV.15. sz. – *BT/AT&T* ügy, COMP/M.1741. sz. – *MCI WorldCom/Sprint* ügy (84) bekezdése, COMP/M.2257. sz. – *France Telecom/Equant* ügy (18) bekezdése), tudakozói szolgáltatások (IV/M.2468. sz. – *SEAT Pagine Gialle/ENIRO* ügy (19) bekezdése, COMP/M.1957. sz. – *VIAG Interkom/Telenor Media* ügy, (8) bekezdése), internet-hozzáférési szolgáltatások nyújtása végfelhasználóknak (IV/M.1439. sz. – *Telia/Telenor* ügy, COMP/JV.46. sz. – *Blackstone/CDPQ/Kabel Nordrhein/Westfalen* ügy (26) bekezdése, COMP/M.1838. sz. ügy – *BT/Esat*, (7) bekezdése), felső szintű vagy egyetemes internet összeköttetés (COMP/M.1741. sz. – *MCI WorldCom/Sprint* ügy (52) bekezdése), illetékes pán európai mobil távközlési szolgáltatások a nemzetközileg mobil ügyfelek számára (COMP/M.1975. sz. – *Vodafone Airtouch/Mannesmann* ügy, COMP/M.2016. sz. – *France Telecom/Orange* ügy (15) bekezdése), nagykereskedelmi roaming szolgáltatások (COMP/M.1863. sz. – *Vodafone/Airtel* ügy (17) bekezdése), a nemzetközi jelzésátviteli hálózat összeköttetési piaca (COMP/2598. sz. – *TDC/CMG/Migway JV* ügy (17)–(18) bekezdése).

66. Döntéshozatali gyakorlatában a Hatóság és a Bizottság rendes esetben különbséget tesz a szolgáltatásnyújtás és a mögöttes hálózati infrastruktúra szolgáltatása között. Például ami a mögöttes infrastruktúra szolgáltatását illeti a Bizottság külön piacokat azonosított a helyi hurok, a távolsági és a nemzetközi infrastruktúrájának szolgáltatása esetében⁽⁵⁶⁾. A helyhez kötött szolgáltatások tekintetében a Bizottság megkülönböztette a (helyi, távolsági és nemzetközi) beszédalapú kapcsolt telefonhálózathoz való előfizetői (kiskereskedelmi) hozzáférést, a (helyi, távolsági és nemzetközi) hálózatokhoz való szolgáltatói (nagykereskedelmi) hozzáférést és az üzleti adatátviteli szolgáltatásokat⁽⁵⁷⁾. A helyhez kötött telefonhálózat kiskereskedelmi szolgáltatásainak piacán

⁽⁵³⁾ Lásd tovább a T-125/97. sz. és T-127/97. sz. *The Coca-Cola Company és mások kontra bizottság* egyesített ügyet, [2000] EBHT II-1733. o., (81) és (82) bekezdés.

⁽⁵⁴⁾ Lásd még a keretirányelv 15. cikkét.

⁽⁵⁵⁾ A hozzáférésről szóló közlemény (45) bekezdése.

⁽⁵⁶⁾ Lásd a COMP/M.1439. sz. – *Telia/Telenor* ügyet.

⁽⁵⁷⁾ Lásd *Telia/Telenor*, *BT/AT&T*, *France Télécom/Equant*, op.cit. Lásd továbbá az 1999. május 20-i bizottsági határozatot, *Cégétel + 4* (HL L 218., 1999.8.18., 14. o.), (22) bekezdés. Tekintettel a „Globális szélessávú adatátviteli szolgáltatások –GBDS” emelkedő piacára, a Bizottság úgy találta, hogy az ilyen szolgáltatásokat három fő hálózati architektúra támaszthatja alá: i. földi vezetékű rendszerek, ii. földi vezeték nélküli rendszerek, és iii. műholdalapú rendszerek, és hogy a keresleti oldal alapján a műholdalapú GBDS-t külön piacként lehet kezelni, COMP/M.1564. sz. – *Astrolink* ügy (20)–(23) bekezdés.

- a Bizottság különbséget tett az első bekapcsolás és a havi bérleti díj között⁽⁵⁸⁾. A kiskereskedelmi szolgáltatásokat a fogyasztók két különálló osztályának kínálják, a lakossági és az üzleti felhasználóknak, amelyek közül az utóbbit tovább lehet bontani a professzionális, kis és közepes méretű üzleti ügyfelek piacára, és a nagyobb vállalkozások piacára⁽⁵⁹⁾. Tekintettel a helyhez kötött telefónia lakossági felhasználóknak kínált kiskereskedelmi szolgáltatásaira, a keresleti és kínálati minták azt jelzik, hogy két fő típusú szolgáltatást kínálnak jelenleg, egyrészt a hagyományos, helyhez kötött beszédalapú telefonszolgáltatásokat (hang- és keskenysávú adatátvitel), másrészt pedig a nagysebességű hírközlési szolgáltatásokat (jelenleg xDSL szolgáltatások formájában)⁽⁶⁰⁾.
67. A mobil távközlési szolgáltatások nyújtása tekintetében a Bizottság úgy találta, hogy a kereslet oldaláról nézve a mobiltelefon-szolgáltatások és a helyhez kötött telefon-szolgáltatások különálló piacokat alkotnak⁽⁶¹⁾. A mobilpiacon belül a Bizottság által összegyűjtött bizonyíték arra utalt, hogy a mobil távközlési szolgáltatások piaca magában foglalja a GSM 900 és a GSM 1800 rendszereket, és valószínűleg az analóg platformokat is⁽⁶²⁾.
68. A Bizottság úgy arra a következtetésre jutott, hogy a „hozzáférési” piac tekintetében az utóbbi tartalmazza az adott szolgáltatás nyújtásához szükséges infrastruktúra valamennyi típusát⁽⁶³⁾. Az, hogy a hálózati infrastruktúrák piacát annyi különálló alpiacra kell-e osztani, ahány meg-lévő kategóriája van a hálózati infrastruktúráknak, egyértelműen az ilyen (alternatív) hálózatok helyettesíthetőségének mértékétől függ⁽⁶⁴⁾. Ezt a feladatot a felhasználók azon csoportjával kapcsolatban kell elvégezni, amelyeknek a hálózathoz való hozzáférést biztosítják. Ezért különbséget kell tenni az infrastruktúrának a többi szolgáltató részére történő nyújtása (nagykereskedelmi szint) és végfelhasználók részére történő nyújtása (kiskereskedelmi szint) között⁽⁶⁵⁾. A kiskereskedelmi szinten további szegmentáció lehetséges az üzleti és a lakossági ügyfelek között⁽⁶⁶⁾.
- ⁽⁵⁸⁾ 96/19/EK irányelv, (20) preambulumbekkezdés (HL L 74., 1996.3.22., 13. o.). Lásd továbbá A Bizottságnak a helyi hurok átengedéséről: az elektronikus hírközlési szolgáltatások, ezen belül a szélessávú multimédia és a nagysebességű internetszolgáltatások teljes skálája kompetitív biztosításának lehetővé tételéről szóló közleménye (HL C 272., 2000.9.23., 55. o.). A 3.2. pont alapján: „Noha a szolgáltatási kategóriákat figyelmesen ellenőrizni kell – különösen a technológiai fejlődés gyorsaságára tekintettel –, és esetenként rendszeresen újra kell értékelni, ezek a szolgáltatások jelenleg rendes körülmények között nem helyettesíthetők egymással, és ezért úgy kell tekinteni őket, mint amelyek különböző érintett piacokat képeznek.”
- ⁽⁵⁹⁾ A Bizottság külön piacokat jelölt ki a nagy multinacionális vállalatoknak (MNCs) nyújtott szolgáltatások esetében, mivel jelentős különbség van az e csoport ügyfeleinek nyújtott szolgáltatások keresletében (és kínálatában) a többi kiskereskedelmi (üzleti) ügyféllel összevetve, lásd a IV/JV.15. sz. – BT/AT&T ügyet, a COMP/M.1741. sz. – MCI WorldCom/Sprint ügyet, a COMP/M.2257. sz. – France Télécom/Equant ügyet.
- ⁽⁶⁰⁾ Lásd a helyi hurok átengedéséről szóló közleményt, op.cit., 3.2. pont. „A nagysebességű távközlési szolgáltatások piacát a felkínált szolgáltatás (azaz internetszolgáltatások, igény szerinti videó stb.) természetétől függően különálló szegmensekre lehet továbbosztani.”
- ⁽⁶¹⁾ COMP/M.2574. sz. – Pirelli/Edizione/Olivetti/Telecom Italia ügy, (33) bekezdés. Azt is lehet állítani, hogy az internethez a meglévő 2G-s mobiltelefonokon történő betárcsázós hozzáférés külön piac a nyilvános kapcsolt telefonhálózaton való betárcsázásos hozzáféréstől. A Bizottság szerint az internethez mobiltelefonon keresztül történő hozzáférés nem lehet helyettesítője az internethez a személyi számítógépeken keresztül való csatlakozásnak, a képernyők méretének különbsége és a különböző platformokon keresztül elérhető anyagok formátuma miatt; lásd a COMP/M.1982. sz. – Telia/Oracle/Drutt ügy (15) bekezdését, és a COMP/JV.48. sz. Vodafone/Vivendi/Canal+ ügyet.
- ⁽⁶²⁾ COMP/M.2469. sz. – Vodafone/Airtel ügy, (7) bekezdés, IV/M.1430. sz. – Vodafone/Airtouch ügy, IV/M.1669. sz. Deutsche Telecom/One2One ügy, (7) bekezdés. Eseti alapon kell eldönteni, hogy ezt a piacot tovább lehet-e szegmentálni egy közvetítői (hálózatüzemeltetői) piacra és az értéklánc következő szintjén lévő („downstream”) szolgáltatási piacra; lásd a IV/M.1760. sz. – Mannesmann/Orange ügy (8)–(10) bekezdését, és a COMP/M.2053. sz. – Telenor/BellSouth/Sonofon ügy (9)–(10) bekezdését.
- ⁽⁶³⁾ Például a British Interactive Broadcasting/Open ügyben a Bizottság megjegyezte, hogy az alapvető beszédszolgáltatásoknak a fogyasztók részére történő nyújtása miatt az érintett infrastruktúrapiac nem csak a BT hagyományos rézvezeték-hálózatát foglalta magában, hanem a kábelszolgáltatók kábeleit is amelyek alkalmasak voltak az alapvető beszédalapú telefonszolgáltatásra, és valószínűleg a helyhez kötött, vezeték nélküli hálózatokat is, IV/36.359. sz. ügy, (HL L 312., 1999.12.6. 1. o.), (33)–(38) bekezdés. A IV/M.1113. sz. – Nortel/Norweb ügy esetében a Bizottság elismerte, hogy a „Digital Power Line” technológiát alkalmazó elektromos hálózatok a meglévő hagyományos helyi távközlési hozzáférési hurok alternatíváját jelenthetik (28)–(29).
- ⁽⁶⁴⁾ Az ír piacon történő, a teljes liberalizációt követő hálózati verseny feltételeinek felmérésekora a Bizottság arra is hagyatkozott, amit abban az időben lehetséges alternatív infrastruktúra-szolgáltatónak képzeltek el, tudniillik a kábeltelevízióra és az elektromos hálózatokra, Telecom Eirann, cit., (30) bekezdés. A Bizottság nyitva hagyta azt a kérdést, hogy a tengeralatti infrastruktúra átviteli kapacitásának szolgáltatása távoli piacnak minősül-e a szárazföldi vagy műholdas átviteli hálózatoktól, COMP/M.1926. sz. – Telefonica/Tyco/JV ügy, (8) bekezdés.
- ⁽⁶⁵⁾ COMP/M.1439. sz. Telia/Telenor ügy, (79) bekezdés. Például a Bizottság a COMP/2598 sz. – TDC/CMG/Migway JV ügy (28)–(29) bekezdésében a mobil infrastruktúrához való nagykereskedelmi hozzáférés (SMS) fejlődő páneurópai piacát jelölte ki.
- ⁽⁶⁶⁾ E kritériumok alkalmazása során a Bizottság úgy találta, hogy ami a rögzített helyű infrastruktúrát illeti az átviteli kapacitás bérlete iránti kereslet és az érintett szolgáltatások más szolgáltatóknak történő nyújtása nagykereskedelmi szinten jelentkezik (a közvetítői közvetítői szolgáltatásainak piaca; lásd a IV/M.683. sz. – GTS-HERMES Inc./HIT Rail BV ügy (14) bekezdését, a IV/M.1069. sz. – WorldCom/MCI ügyet, [HL L 116., 1999.5.4., 1. o.], az Unisource ügyet, [HL L 318., 1997.11.20., 1. o.], a IV/35.830 számú Phoenix/Global One ügyet, a IV/JV.2. sz. – Enel/FT/DT ügyet. A COMP/M.1439. sz. – Telia/Telenor ügyben a Bíróság a hálózati infrastruktúrához való nagykereskedelmi és kiskereskedelmi [előfizetői] hozzáférés iránti kereslet különálló mintáit azonosította (a helyi hurok nyújtása vagy a helyi hurokhoz való hozzáférés, valamint a távolsági és nemzetközi hálózati infrastruktúrához való hozzáférés, illetve annak nyújtása), (75)–(83) bekezdések.

69. Amikor a nyújtandó szolgáltatás csak egy bizonyos hálózatra előfizető végfelhasználókat érint, a hálózat végpontjaihoz való hozzáférés is alkothatja az érintett termékpiacot. Ez nem áll fenn abban az esetben, ha megállapítható, hogy ugyanazon szolgáltatások a fogyasztók ugyanazon részének alternatív, könnyen hozzáférhető versengő hálózatokon keresztül is nyújthatók. Például a helyi hurok átengedéséről szóló közleményben⁽⁶⁷⁾, a Bizottság amellett foglalt állást, hogy bár léteznek a PSTN-nek alternatívái a nagysebességű távközlési szolgáltatásoknak a lakossági fogyasztók részére történő nyújtása területén (száloptikai hálózatok, vezeték nélküli helyi hurok, bővíthető TV-hálózatok), ezeknek az alternatíváknak egyike sem tekinthető a helyhez kötött helyi hurok infrastruktúrájának helyettesítőjének⁽⁶⁸⁾. A jövőbeni innovációs és technológiai változások azonban más következtetéseket igazolhatnak majd⁽⁶⁹⁾.
70. A mobil hálózatokhoz való hozzáférést szintén két potenciálisan elkülönülő piacra való hivatkozással lehet meghatározni, az egyik a híváskezdeményezésé, a másik a hívásvégződtetésé. Ebben a tekintetben a kérdést, hogy a mobil infrastruktúra hozzáférési piaca egyetlen mobilhálózathoz való hozzáféréshez, vagy a valamennyi mobilhálózathoz való hozzáféréshez kapcsolódik-e, a piac szerkezetének és működésének elemzése alapján kell eldönteni⁽⁷⁰⁾.

3. A JELENTŐS PIACI ERŐ (ERŐFÖLÉNY) FELMÉRÉSE

71. A keretirányelv 14. cikke szerint „Egy vállalkozás akkor minősül jelentős piaci erővel rendelkezőnek, ha vagy önállóan, vagy másokkal együtt erőfölénnyel egyenértékű pozícióban van, azaz olyan gazdasági erővel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, hogy a versenytársaktól, az ügyfelektől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül viselkedjen”. Ez az a meghatározás,

amelyet a Bíróság esetjoga az erőfölénynek a Szerződés 82. cikkében⁽⁷¹⁾ szereplő fogalmával azonosít. Az új keret összehangolta a JPE meghatározását a Bíróságnak a Szerződés 82. cikke⁽⁷²⁾, illetve az EGT-megállapodás 54. cikke szerinti erőfölény-meghatározásával. Következésképpen a JPE új meghatározásának alkalmazása során az NRA-knak biztosítaniuk kell, hogy határozataik összhangban legyenek az EFTA Bíróság és az Európai Közösségek Bíróságának az erőfölényre vonatkozó joggyakorlatával⁽⁷³⁾, szem előtt tartva a Bizottság gyakorlatát is. A JPE új meghatározásának előzetes alkalmazása azonban bizonyos módszertani kiigazításokat tesz szükségessé a piaci erő felmérésének módja tekintetében. Feltételezett visszaélés esetén az NRA-k elvileg főleg annak előzetes felmérésekre támaszkodnak más feltételezésekre és elképzelésekre, mint a Szerződés 82. cikkét és az EGT-megállapodás 54. cikkét utólag alkalmazó versenyhatóságok, hogy egy vagy több vállalkozás erőfölénnyel rendelkezik-e az érintett piacon⁽⁷⁴⁾. Korábbi magatartással vagy gyakorlattal kapcsolatos bizonyítékok vagy dokumentumok hiánya gyakran azt jelenti, hogy a piacelemzést nagyrészt előretekintő felmérésre kell alapozni. Az NRA-k által végzett piacelemzés pontossága ilyen módon az adott határozat elfogadásakor meglévő információktól és adatoktól függ.

72. Az a tény, hogy egy bizonyos NRA kezdeti piaci előrejelzései végül nem valósulnak meg az adott esetben, nem feltétlenül jelenti azt, hogy a határozat az elfogadásakor nem volt összhangban a keretirányelvvvel. Az erőfölény fogalmának előzetes alkalmazása során az NRA-knak mérlegelési jogkört kell biztosítani a vizsgálandó gazdasági, konkrét és jogi helyzet összetettségétől függően. A keretirányelvvvel összhangban az NRA-knak rendszeresen kell piacfelméréseket végezniük. Ebben a tekintetben az NRA-k tehát rendelkeznek azzal a lehetőséggel, hogy rendszeres időközönként reagáljanak a piac változásaira, és hogy megtegyék a szükségesnek tartott intézkedéseket.

3.1. A JPE felmérésére vonatkozó kritériumok

73. Ahogy azt az Európai Közösségek Bírósága hangsúlyozta, az erőfölény megállapítása nem zárja ki, hogy van bizonyos verseny a piacon. Ez csak azt teszi lehetővé az ilyen helyzetben lévő vállalkozás számára, hogy ha nem

⁽⁶⁷⁾ Lásd az 58. lábjegyzetet.

⁽⁶⁸⁾ A száloptika jelenleg csak a végfelhasználótól jövő üzeneteket továbbító („upstream”) adatátviteli piacokon versenyképes, míg a vezeték nélküli helyi hurok, amelyek még fejlődés előtt állnak, főleg a szakembereket és az egyedi kommunikációs igényekkel fellépő magánszemélyeket célozzák. Bizonyos nemzeti piacok kivételével a meglévő kábeltelevíziós hálózatok költséges fejlesztéseket igényelnek a kétirányú szélessávú kommunikáció támogatásához, és összevetve az xDSL technológiákkal nem nyújtanak garantált sáv szélességet, mivel az ügyfelek ugyanazon a kábelcsatornán osztoznak.

⁽⁶⁹⁾ Lásd még a IV/JV.11. sz.– @Home Benelux B.V. ügyet.

⁽⁷⁰⁾ Például ha egy helyhez kötött szolgáltató a hívásokat egy bizonyos hálózat előfizetőinél kívánja végződtetni, elméletileg erre nem lesz más választása, mint hogy felhívja azt a hálózatot, vagy hogy összekapcsolódjon azzal a hálózattal, amelynek a hívott fél előfizetője. Például a hívó fél fizet elv fényében a mobilszolgáltatókat nem ösztönzi semmi arra, hogy versengjenek a saját hálózatukban végződtetett forgalom árával kapcsolatban. Lásd továbbá, OECD, „A verseny kérdései a távközlésben – háttérjegyzetek a Titkárságnak”, DAFFE/CLP/WP2 (2001)3, és a Bizottság IP/02/483. sz. sajtóközleményét.

⁽⁷¹⁾ 27/76. sz. *United Brands kontra Bizottság* ügy [1978] EBHT 207., 85/76. sz. *Hoffmann-La Roche* ügy [1979] EBHT 461., amelyeket a későbbi ítéletek megerősítettek.

⁽⁷²⁾ Lásd a keretirányelv (25) preambulumbekzdését is.

⁽⁷³⁾ Lásd a keretirányelv 14. cikkének (2) bekezdését és a (28) preambulumbekzdését.

⁽⁷⁴⁾ Meg kell jegyezni, hogy az NRA-knak nem kell megállapítaniuk erőfölénnyel való visszaélést ahhoz, hogy egy adott vállalkozást JPE-vel rendelkezőként jelöljenek ki.

is határozza meg azon feltételeket, amelyek mellett a verseny ki fog alakulni, de legalábbis nagymértékű hatást gyakoroljon azokra, és hogy mindenestre az ilyen versenykorlátozás figyelembevétele nélkül cselekedjen mindaddig, amíg az ilyen magatartás nem okoz kárt számára ⁽⁷⁵⁾.

74. A versenyhatóságok az utólagos elemzés során a piaci magatartás számos különböző példájával szembesülhetnek, amelyek mindegyike a Szerződés 82. cikke és/vagy az EGT-megállapodás 54. cikke szerinti piaci erőre utal. A piaci erőt előzetesen azonban az érintett vállalkozás arra vonatkozó képessége alapján mérik fel, hogy a teljesítmény korlátozásával emeli az árakat, miközben az értékesítések vagy a bevételek nem csökkennek jelentősen.

75. Egy adott vállalkozás piaci erejét a potenciális versenytársak korlátozhatják ⁽⁷⁶⁾. Az NRA-knak ezért figyelembe kell venniük annak a valószínűségét, hogy az érintett termékpiacon jelenleg nem működő vállalkozások középtávon úgy határozhatnak, hogy kismértékű, de lényeges, nem átmeneti jellegű áremelést követően belépnek a piacra. Az NRA-knak azon vállalkozásokat, amelyek az említett áremelkedés esetén képesek gyorsan változtatni vagy kibővíteni termékcsoportjukat/szolgáltatásaikat és piacra lépni, potenciális piaci résztvevőknek kell tekinteniük még akkor is, ha pillanatnyilag nem gyártják az érintett terméket, vagy nem nyújtják az érintett szolgáltatást.

76. Az alábbi bekezdésekben kifejtettek szerint az erőfölényt számos kritérium alapján állapítják meg, és a fentiekben ismertetettek szerint az erőfölény felmérését a fennálló piaci feltételeken alapuló előrettekintő piacelemzés alapján végzik el. A piaci részesedést gyakran alkalmazzák a piaci erő jelzésére. Bár a nagy piaci részesedés önmagában nem elegendő a JPE-vel (erőfölénnyel) való rendelkezés megállapításához, valószínűtlen, hogy egy adott gazdasági társaság az érintett piacon való jelentős részesedés nélkül erőfölénnyel rendelkezne. Legfeljebb

⁽⁷⁵⁾ 85/76. sz. *Hoffmann-La Roche kontra Bizottság* ügy [1979] EBHT 461., 39. bekezdés. Hangsúlyozni kell, hogy az előzetes szabályozás alkalmazásában, amennyiben egy bizonyos vállalkozás számára már előírtak szabályozó kötelezettségeket, az a tény, hogy az érintett piacon pontosan az így előírt kötelezettségek eredményeképpen helyreállítható volt a verseny, nem jelenti azt, hogy a vállalkozás már nem rendelkezik erőfölénnyel, és hogy már nem kell JPE-vel rendelkezőként kijelölni.

⁽⁷⁶⁾ Valamely helyettesíthető szolgáltatás vagy termék hiánya indokolhatja, hogy egy bizonyos helyzettel kapcsolatban gazdasági függőséget állapítsanak meg, amely az erőfölény meglétének jellemzője; lásd a következő bizottsági határozatokat, *Decca Navigator System*, (HL L 43., 1987.2.15., 27. o.) és *Magill TV Guide: ITP, BBC, RTE*, (HL L 78., 1989.3.21., 43. o.) Lásd még a 22/78. sz. *Hugin kontra Bizottság* ügyet, 1979. [EBHT] 1869. o., a 226/84. sz. *British Leyland kontra Bizottság* ügyet, 1986. [EBHT] 3263. o.

25 %-os piaci részesedéssel rendelkező vállalkozások tehát nem valószínű, hogy (egyedüli) erőfölénnyel rendelkeznek az érintett piacon ⁽⁷⁷⁾. A Bizottság döntéshozatali gyakorlatában az egyedüli erőfölénnyel kapcsolatos aggályok rendszerint a 40 %-nál nagyobb piaci részesedéssel rendelkező vállalkozások esetében merülnek fel, bár a Bizottságnak olyan esetekben is lehetnek erőfölénnyel kapcsolatos aggályai, amikor kisebb a piaci részesedés ⁽⁷⁸⁾, mivel az erőfölény nagy piaci részesedés nélkül is kialakulhat. A fennálló esetjog szerint a nagyon nagy, 50 %-ot meghaladó piaci részesedés – kivételes körülményektől eltekintve – önmagában bizonyítja az erőfölény meglétét ⁽⁷⁹⁾. Nagy piaci részesedéssel rendelkező vállalkozásokról feltételezhető, hogy JPE-vel, azaz erőfölénnyel rendelkeznek, amennyiben a piaci részesedésük egy bizonyos ideje változatlan ⁽⁸⁰⁾. Az a tény, hogy az érintett piacon jelentős erőfölénnyel rendelkező vállalkozás fokozatosan veszít a piaci részesedéséből, jól jelezheti, hogy a piacon nő a verseny, de nem zárja ki a JPE megállapítását. Másrészt a piaci részesedés időbeli ingadozása jelezheti a piaci erő hiányát az érintett piacon.

77. A piac méretének és a piaci részesedés felmérésére alkalmazott módszerek tekintetében az értékesítés mind a mennyiség, mind az érték szempontjából hasznos információkat nyújt a piac felméréséhez ⁽⁸¹⁾. A tömegárú esetében a mennyiségre helyezik

⁽⁷⁷⁾ Lásd még a 4064/89/EGK rendelet (15) preambulumbekkezdését.

⁽⁷⁸⁾ *United Brands kontra Bizottság*, op.cit. Minél nagyobb az érintett vállalkozás és versenytársainak piaci részesedése közötti különbség, annál valószínűbb lesz, hogy az említett vállalkozás erőfölénnyel rendelkezik. Például a COMP/M.1741. sz. ügyben – *MCI WorldCom/Sprint* megállapították, hogy a fúzió a legmagasabb szintű internetkapcsolat biztosításának piacán összesítve [35–45] % abszolút piaci részesedéssel rendelkezett volna, a többszörösével, mint a legközelebbi versenytársa, amely lehetővé teszi számára, hogy a versenytársaktól és a fogyasztóktól függetlenül viselkedjen (lásd a 114., 123., 126., 146., 155. és 196. bekezdést).

⁽⁷⁹⁾ C-62/86. sz. *AKZO kontra Bizottság* ügy, [1991] EBHT I-3359, 60. bekezdés; T-228/97. sz. *Irish Sugar kontra Bizottság* ügy, [1999] EBHT II-2969, 70. bekezdés, *Hoffmann-La Roche kontra Bizottság* ügy, op.cit., 41. bekezdés, T-139/98. sz. *AAMS és mások kontra Bizottság* ügy, [2001] EBHT II-0000, 51. bekezdés. A nagy piaci részesedés azonban csak azon feltételezés esetén válhat a pontos mérés eszközzé, hogy a versenytársak nem tudják jelentősen növelni teljesítményüket annak érdekében, hogy megfeleljenek a vetélytárs áremelése miatt bekövetkező változó keresletnek.

⁽⁸⁰⁾ *Hoffmann-La Roche kontra Bizottság* ügy, op.cit., 41. bekezdés, C-62/86. sz. *Akzo kontra Bizottság* ügy, [1991] EBHT I-3359, 56., 59. bekezdés „Egy vállalkozás, amely bizonyos ideje nagyon nagy piaci részesedéssel rendelkezik a termelés és az általa képviselt kínálat értékesítési volumene révén – sokkal kisebb piaci részesedéssel rendelkezők nélkül, akik képesek gyorsan kielégíteni az azoktól származó keresletet, akik szeretnének elszakadni a legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező vállalkozástól –, a részesedése következtében olyan piaci erővel rendelkezik, amely miatt kikerülhetetlen kereskedelmi partnerré válik, és amely egyedül ennek következtében, legalábbis viszonylag hosszú időre, biztosítja számára a cselekvés ilyen mértékű szabadságát, amely az erőfölény sajátos jellemzője”, *AAMS és mások kontra Bizottság* ügy, op.cit., 51. bekezdés.

⁽⁸¹⁾ A piac meghatározására vonatkozó megjegyzés, op.cit., 5. o.

a hangsúlyt, míg a megkülönböztetett termékek (azaz a márkás termékek) esetében az eladások értékét és az ahhoz kapcsolódó piaci részesedést veszik gyakorta figyelembe az egyes szolgáltatók relatív piaci helyzetének és erejének megfelelőbb kifejezése érdekében. Az ajánlatok piacán a megnyert és elvesztett ajánlatok felhasználhatók a piaci részesedések hozzávetőleges meghatározásához ⁽⁸²⁾.

78. Az érintett vállalkozás(ok) piaci részesedésének felméréséhez használt kritériumok az adott piac jellemzőitől függenek. Az NRA-k feladata, hogy eldöntsék, melyek azok a kritériumok, amelyek a legmegfelelőbbek a piaci jelenlét méréséhez. Például a bérelt vonalakkal kapcsolatos bevételek, a bérelt vonali kapacitás vagy a bérelt vonali végpontok száma azok a lehetséges kritériumok, amelyek egy bizonyos vállalkozásnak a bérelt vonalakkal meglévő relatív piaci ereje mérésére szolgálnak. Ahogy azt a Bizottság jelezte, a bérelt vonali végpontok száma önmagában nem veszi figyelembe a bérelt vonalakkal piacon rendelkezésre álló különböző típusait – az analóg hangminőségtől a nagy sebességű digitális bérelt vonalakig, a helyitől a távolsági nemzetközi bérelt vonalakig. A két kritérium közül a bérelt vonalakkal kapcsolatos bevételek lehetnek átláthatóbbak és kevésbé komplikáltak a felmérés szempontjából. Ehhez hasonlóan a kiskereskedelmi bevételek, a beszélgetési idő vagy a helyhez kötött telefonvonalak, illetve nyilvános telefonhálózatok előfizetőinek száma is lehetséges kritériumok az e piacokon működő vállalkozások piaci részesedésének felméréséhez ⁽⁸³⁾. Amennyiben a meghatározott piac összekapcsolási piac, a felhasználók számára helyhez kötött vagy mobilhálózatokban történő hívásvégződtetésből származó bevételek képviselnének egy olyan mérési paramétert, amely közelebb áll a valóság kifejezéséhez. Ennek az az oka, hogy a bevételek alkalmazása inkább figyelembe veszi azt a tényt, hogy a beszélgetési idő értéke különböző lehet (azaz helyi, távolsági és nemzetközi), semmint a beszélgetési időt, és a piaci jelenlét olyan felmérését biztosítja, amely tükrözi mind az ügyfelek számát, mind a hálózati lefedettséget ⁽⁸⁴⁾. Ugyanezen okok miatt a mobilhálózatok felhasználói számára történő hívásvégződtetés esetében a bevételek alkalmazása lehet a legmegfelelőbb eszköz a mobilhálózat-üzemeltetők piaci jelenlétének felméréséhez ⁽⁸⁵⁾.

⁽⁸²⁾ Lásd a COMP/M.1741. sz. – MCI WorlCom/Sprint ügy (239)–(240) bekezdését. Az ajánlatok piacán azonban fontos, hogy ne csak a piaci részesedésre támaszkodjanak, mivel ezek önmagukban nem biztos, hogy jelzik a vállalkozás tényleges helyzetét, további információkért lásd még a COMP/M.2201. sz. – MAN/Aiwarter ügyet.

⁽⁸³⁾ Lásd a jelentős piaci erővel (JPE) rendelkező szervezeteknek az ONP-irányelv végrehajtása céljából történő meghatározását, XIII. Főigazgatóság, 1999. március 1., <http://europa.eu.int/ISPO/infosoc/telecompolicy/en/SMPdeter.pdf>, 3.2. bekezdés

⁽⁸⁴⁾ Iuo., 5.2. bekezdés.

⁽⁸⁵⁾ A helyhez kötött és mobilhálózatok összekapcsolása tekintetében a felmériendő forgalomtöbbletnek magában kell foglalnia a saját hálózat forgalmát és a többi, országos vagy nemzetközi, helyhez kötött vagy mobil hálózatokról érkező forgalomösszekapcsolást.

79. Fontos hangsúlyozni, hogy az erőfölény tényének megállapítása nem alapulhat kizárólag a nagy piaci részesedésen. A fent említettek szerint a nagy piaci részesedés csupán azt jelenti, hogy az érintett vállalkozó rendelkezhet erőfölénnyel. Ezért az NRA-knak a JPE-vel kapcsolatos következtetés levonása előtt alapos és átfogó elemzést kell végezniük az érintett piac gazdasági jellemzői tekintetében. Ezzel kapcsolatban a következő kritériumok is alkalmazhatók egy bizonyos vállalkozás arra vonatkozó gazdasági erejének felmérésére, hogy a versenytársaktól, az ügyfelektől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül viselkedjen. Ezek a kritériumok többek között a következőket foglalják magukba:

- a vállalkozás teljes mérete,
- nehezen megkettőzhető infrastruktúra feletti ellenőrzés,
- technológiai előny vagy fölény,
- kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje,
- könnyű, vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz,
- termékek/szolgáltatások diverzifikációja (pl. termék- vagy szolgáltatási csomagok képzése),
- méretgazdaságosság,
- választékgazdaságosság,
- vertikális integráció,
- fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat,
- a potenciális verseny hiánya,
- a piaci terjeszkedés akadályai.

80. Az erőfölény származhat a fenti kritériumok kombinációjából, amelyek külön-külön nem feltétlenül meghatározóak.

81. Az erőfölény megállapítása annak felmérésétől függ, hogy mennyire könnyű a piacra lépés. Tulajdonképpen a piacra lépés akadályainak hiánya elvileg megakadályozza, hogy egy jelentős piaci részesedéssel rendelkező vállalkozás független versenyellenes magatartást gyakoroljon. Az elektronikus hírközlési ágazatban gyakran jelentősek a piacra lépés akadályai a meglévő jogszabályi és egyéb szabályozási követelmények miatt, amelyek korlátozhatják a hozzáférhető engedélyek számát vagy bizonyos szolgáltatások biztosítását (azaz GSM/DCS vagy 3G mobilszolgáltatások). Ezenkívül a piacra lépés akadályai fennállnak, ha az érintett piacra való belépés

a nyereségesség eléréséhez nagyszabású beruházásokat és a kapacitások hosszú távú programozását teszi szükségessé⁽⁸⁶⁾. A piacra lépés jelentős akadályai azonban kevésbé fontosak lehetnek az olyan piacok tekintetében, amelyeket folyamatos technológiai fejlődés jellemez. Az elektronikus hírközlési piacokon a versenyhátrány a piacon jelenleg nem szereplő potenciális versenytársak innovatív tevékenységéből származhat. Az ilyen piacok esetében a versenyhelyzet felmérése a lehetőségeket figyelembe vevő, előrettekintő módszerrel kell alapulnia.

82. Ami „az alapvető eszközök” fogalmának fontosságát illeti a JPE új meghatározása alkalmazásában, jelenleg hiányzik a joggyakorlat az elektronikus hírközlési ágazat vonatkozásában. E fogalom azonban, amely elsősorban az EK-Szerződés 82. cikke és/vagy az EGT-megállapodás 54. cikke szerinti erőfölénnyel való visszaélés fennállása tekintetében fontos, kevésbé lényeges a keretirányelv 14. cikke szerinti JPE előzetes felmérése szempontjából. Az „alapvető eszközök” fogalma főleg az erőfölénnyel rendelkező vállalkozásokra vonatkozóan előírt, meglévő általános kötelezettségeket egészíti ki, például a megkülönböztetés-mentességre vonatkozó kötelezettséget a fogyasztók tekintetében, és az EK-Szerződés 82. cikke és az EGT-megállapodás 54. cikke szerinti esetekben kivételes körülmények között alkalmazták, például, amennyiben a hozzáférés harmadik feleknek történő szolgáltatásának vagy biztosításának megtagadása korlátozná vagy megakadályozná új piacok vagy termékek kialakulását a Szerződés 82. cikke b) pontjával és az EGT-megállapodás 54. cikkének b) pontjával ellentétben. Ennélfogva elsősorban a hozzáféréssel kapcsolatos kérdésekhez vagy olyan ügyekhez kapcsolódott, amelyek megkülönböztetéstől mentesen az ellátás vagy szolgáltatás megtagadását vonják maguk után a Szerződés 82. cikke és az EGT-megállapodás 54. cikke alapján. A jelenlegi esetjog értelmében egy termék vagy szolgáltatás csak akkor tekinthető „szükségesnek” vagy „alapvetőnek”, ha nincs tényleges vagy potenciális helyettesítő termék vagy szolgáltatás. Míközben igaz, hogy egy „alapvető eszközt” birtokló vállalkozás a fogalom értelme szerint az adott eszköz piacán

erőfölénnyel rendelkezik, az ellenkezője nem mindig igaz. Az a tény, hogy egy adott eszköz a jelenlegi esetjogértelmében⁽⁸⁷⁾ nem „alapvető” vagy „nélkülözhetetlen” valamely másik piaccal kapcsolatos gazdasági tevékenység szempontjából, nem jelenti azt, hogy ezen eszköz tulajdonosa ne rendelkezhetne erőfölénnyel. Például egy hálózatüzemeltető alternatív versenyző hálózatok megléte ellenére is rendelkezhet erőfölénnyel, ha a hálózatának mérete vagy jelentősége lehetővé teszi számára, hogy a többi hálózatüzemeltetőtől függetlenül viselkedjen⁽⁸⁸⁾. Más szóval annak megállapítása számít, hogy egy adott eszköz JPE-t biztosít-e a tulajdonosa számára a piacon annak szükségessége nélkül, hogy azt is megállapítsák, hogy az említett eszköz a jelenlegi esetjog szerint „alapvetőnek” vagy „nélkülözhetetlennek” is tekinthető.

83. Az előzőekből következik, hogy az „alapvető eszközök” fogalma kevésbé fontos a keretirányelv 14. cikkének előzetes alkalmazása, mint az EK-Szerződés 82. cikkének és az EGT-megállapodás 54. cikkének utólagos alkalmazása céljából.

3.1.1. A piaci erő átvitele

84. A keretirányelv 14. cikkének (3) bekezdése szerint „Amennyiben egy vállalkozás egy konkrét piacon jelentős piaci erőfölénnyel rendelkezik, az is lehetséges, hogy egy ehhez a piachoz közel álló piacon is jelentős piaci erővel rendelkezőnek minősül, amennyiben a két piac közötti kapcsolat lehetővé teszi az egyik piacon meglévő piaci befolyás átvitelét a másik piacra, így erősítve a vállalkozás piaci erejét”.

85. E rendelkezés az ahhoz hasonló piaci helyzettel szándékozik foglalkozni, amely előidézte a Bíróság *Tetra Pak II* ügyben hozott ítéletét⁽⁸⁹⁾. Ebben az ügyben a Bíróság azt a határozatot hozta, hogy egy bizonyos vállalkozás, amely az egyik piacon erőfölénnyel rendelkezett és egy ettől eltérő, de szorosan kapcsolódó piacon vezető helyzetben volt, ennek eredményeképpen ahhoz hasonló helyzetbe került, mintha az érintett piacok egésze tekintetében erőfölénnyel rendelkezne. Az első piacon meglévő erőfölényének és a kapcsolódó másodlagos piacon való jelenlétének köszönhetően egy vállalkozás ilyen formán az első piacon meglévő piaci erejét átviheti és a fogyasztóktól függetlenül viselkedhet az utóbbi piacon⁽⁹⁰⁾. Bár a *Tetra Pak* ügyben a piacok egésze, amelynek vonatkozásában a *Tetra Pak*ról megállapították, hogy erőfölénnyel rendelkezik, horizontális volt, a Bíróság esetjoga szerinti szoros összekapcsolódásokat

⁽⁸⁶⁾ *Hoffmann-La Roche kontra Bizottság*, op.cit., 48. bekezdés. A piacra való belépés akadályainak egyik legfontosabb típusát az elsüllyedt költségek jelentik. Az elsüllyedt költségek különösen fontosak az elektronikus hírközlési ágazat szempontjából azon tény figyelembevételével, hogy nagyszabású beruházások szükségesek például egy hatékony elektronikus hírközlési hálózat létrehozásához hozzáférési szolgáltatások biztosítása céljából, és valószínű, hogy ebből kevés térülhet meg, ha új szereplő lép be a piacra. A belépési akadályokat növeli továbbá a választékgazdaságosság, amely általánosan jellemzi az ilyen hálózatokat. Tehát egy nagy hálózatnak valószínűleg mindig alacsonyabbak a költségei, mint egy kisebbnek, azzal a következménnyel, hogy egy belépőnek annak érdekében, hogy nagy piaci részesedést szerezzen, és versenyezni tudjon, a ráháruló költségek alatti árat kellene alkalmaznia, ami nehezzé teszi az elsüllyedt költségek pótlását.

⁽⁸⁷⁾ C-241/91 P sz. és C-242/91 P sz. *RTE és ITP kontra Bizottság* egyesített ügy, [1995] EBHT I-743. o., C-7/97. sz. *Oscar Bronner* ügy [1998] EBHT I-7791. o., valamint a T-374/94. sz., T-375/94. sz., T-384/94. sz. és T-388/94. sz. *European Night Services és mások kontra Bizottság* egyesített ügy [1998] EBHT II-3141. o.

⁽⁸⁸⁾ COMP/M.1741. sz. – *MCI WorldCom/Sprint* . ügy, (196) bekezdés

⁽⁸⁹⁾ C-333/94. sz. P, *Tetra Pak kontra Bizottság* ügy [1996] EBHT I-5951. o.

⁽⁹⁰⁾ Lásd még a COMP/M.2146. sz. – *Tetra Laval/Sidel* ügy (325)–(389) bekezdését, *alhatározat* T-5/02.

leggyakrabban a vertikálisan integrált piacokon állapítják majd meg. Ez sűrűn előfordul a távközlési ágazatban, ahol egy piaci szereplő gyakran rendelkezik erőfölénnyel az infrastruktúrapiacon és jelentős jelenléttel az értéklánc következő szintjén lévő („downstream”) szolgáltatási piacon⁽⁹¹⁾. Ilyen körülmények között az érintett NRA indokoltnak tarthatja annak megállapítását, hogy az említett piaci szereplő a két piacot együttvéve JPE-vel rendelkezik. A gyakorlatban azonban amennyiben egy vállalkozást az értéklánc következő szintjén lévő („downstream”) nagykereskedelmi vagy hozzáférési piacon JPE-vel rendelkezőként jelölték ki, bármilyen esetleges következménynek vagy hatásnak a kiskereskedelmi vagy szolgáltatási piacra való továbbáramlását az NRA-k rendszerint meg tudják akadályozni a hozzáférési irányelvben meghatározott azon kötelezettségeknek az érintett vállalkozásra vonatkozó előírásával, amelyek az ilyen hatások elkerüléséhez szükségesek lehetnek. Ezért az NRA-knak csak akkor kell megvizsgálniuk, hogy a keretirányelv 14. cikkének (3) bekezdése alkalmazható-e, amennyiben az előzetes kötelezettségeknek a (hozzáférési) „upstream” piacon erőfölénnyel rendelkező vállalkozásra vonatkozó előírása nem eredményezne tényleges versenyt a (kiskereskedelmi) „downstream” piacon.

86. Az előzőleg említett szempontok a horizontális piacok tekintetében is fontosak⁽⁹²⁾. Ezenkívül – függetlenül attól, hogy az érintett piacok vertikálisak vagy horizontálisak – mindkét piacnak a keretirányelv 2. cikke szerinti elektronikus hírközlési piacnak kell lennie, és mindkettőnek olyan jellemzőkkel kell rendelkeznie, amelyek indokolják az előzetes szabályozó kötelezettségek előírását⁽⁹³⁾.

3.1.2. Kollektív erőfölény

87. Az EK-Szerződés 82. cikke és az EGT-megállapodás 54. cikke szerint az erőfölényt egy vagy több vállalkozás gyakorolhatja („kollektív erőfölény”). A keretirányelv

14. cikkének (2) bekezdése szintén kimondja, hogy egy vállalkozás élvezhet JPE-t, azaz vagy önállóan, vagy másokkal együtt erőfölénnyel egyenértékű pozícióban lehet.

88. A Hozzáférési értesítésben a Bizottság azt állapította meg, hogy noha saját vonatkozó gyakorlata és a Bíróság esetjoga jelenleg egyaránt alakulóban van, két vagy több vállalkozást akkor tekintene kollektív erőfölényben lévőnek, ha azok ügyfeleikkel és versenytársaikkal szemben lényegében ugyanolyan pozícióban vannak, mint amilyennel egy erőfölényben lévő vállalkozás rendelkezik, feltéve hogy közöttük tényleges verseny nem érvényesül. A verseny hiánya a gyakorlatban eredhet bizonyos összekapcsolódások meglétéből az említett vállalatok között. A Bizottság azonban azt is kimondta, hogy az ilyen kötelek megléte nem előfeltétele a közös erőfölény megállapításának⁽⁹⁴⁾.

89. A Hozzáférési értesítés közzététele óta a kollektív erőfölény fogalmát számos, a Bizottság által a 17. rendelet és az egyesülés szabályozásáról szóló rendelet szerint meghozott határozatban kipróbálták. Emellett mind az Elsőfokú Bíróság, mind az Európai Közösségek Bírósága hozott olyan ítéleteket, amelyek szintén hozzájárultak az említett fogalom pontos tartalmának további tisztázásához.

3.1.2.1. Az Elsőfokú Bíróság és az Európai Közösségek Bírósága joggyakorlata

⁽⁹¹⁾ Lásd a Hozzáférési értesítés (65) bekezdés.

⁽⁹²⁾ A horizontális piacok esetében a piacelemzésnek arra kell helyezni a hangsúlyt, hogy megállapítsa azon szoros összekapcsolódások meglétét, amelyek az egyik piacon erőfölénnyel rendelkező vállalkozás számára lehetővé teszik, hogy a versenytársaitól függetlenül viselkedjen egy közeli piacon. Az ilyen összekapcsolódások meglétére mutathat a vizsgált piacok beszállítói és felhasználói által tanúsított magatartás figyelembevételére (azonos ügyfelek és/vagy beszállítók mindkét piacon, pl. a kiskereskedelmi hangos hívásslolgáltatást és kiskereskedelmi internet-hozzáférést egyaránt vásárló ügyfelek), illetve az a tény, hogy a bemeneti termék vagy szolgáltatás lényegében azonos (pl. hálózati infrastruktúra biztosítása egy helyhez kötött üzemeltető által internetszolgáltatók részére nagykereskedelmi híváskezdeménnyezés és nagykereskedelmi hívásvégződés céljára); lásd még a T-83/91. sz. *Tetra Pak kontra Bizottság* ügyet, op.cit., (120) bekezdés és a COMP/M.2416. sz. – *Tetra Laval/Sidel* ügyet.

⁽⁹³⁾ A keretirányelv 14. cikkének (3) bekezdését nem kívánják alkalmazni az egy „szabályozott” piac által egy újonnan kialakuló „szabályozatlan” piacra átvitt piaci erő tekintetében. Ilyen esetekben az „újonnan kialakuló” piacon történt visszaéléseket rendszerint az EK-Szerződés 82. cikke szerint kell kezelni.

90. Az EK-Szerződés 82. cikkében és az EGT-megállapodás 54. cikkében szereplő „egy vagy több vállalkozás” kifejezés azt is jelenti, hogy az erőfölényt gyakorolhatja két vagy több olyan gazdasági egység, amelyek egymástól jogilag és gazdaságilag függetlenek⁽⁹⁵⁾.

91. Az Európai Közösségek Bíróságának a *Compagnie Maritime Belge*⁽⁹⁶⁾ ügyben meghozott döntése és az Elsőfokú Bíróságnak a *Gencor*⁽⁹⁷⁾ ügyben született döntése (lásd alább) szerint vitatni lehetett volna, hogy a kollektív

⁽⁹⁴⁾ Hozzáférési értesítés, 79. bekezdés.

⁽⁹⁵⁾ A C-395/96 P és C-396/96 P *Compagnie maritime Belge és mások kontra Bizottság* egyesített ügy [2000] EBHT I-1365. o.

⁽⁹⁶⁾ Uo., (39) bekezdés.

⁽⁹⁷⁾ T102/96 *Gencor kontra Bizottság* ügy [1999] EBHT II-753. o.

erőfölény megállapításakor ezt a – szerkezeti értelemben vett – gazdasági kapcsolatok meglétére alapozzák-e, vagy más olyan tényezőkre, amelyek az érintett vállalkozások közötti kapcsolathoz vezethetnek⁽⁹⁸⁾. Először a *Gencor* ügyben merült fel az a kérdés, hogy a kollektív erőfölény fellelphet-e egy oligopolisztikus piacon, azaz egy kevés eladóból álló piacon – anélkül, hogy az itt jelen lévő vállalkozások között bárminemű kapcsolat lenne. Az ügy egy, a Bizottság által az egyesülésről szóló rendelet szerint elfogadott határozat jogosságát vonta kétségbe, amely azzal az indoklással tiltotta meg a bejelentett tranzakciót, hogy az egy oligopolisztikus erőfölény helyzetéhez vezető piaci duopólium létrejöttét idézné fel⁽⁹⁹⁾. Az Elsőfokú Bíróság előtt a felek azzal érveltek, hogy a Bizottság a hatályos joggyakorlat értelmében nem bizonyította a duopólium tagjai közötti „kapcsolódások” fennállását.

92. Az Elsőfokú Bíróság többek között azzal az indoklással utasította el a kérelmet, hogy nincs olyan jogi precedens, amelyből következne, hogy a „gazdasági kapcsolatok” fogalma az érintett vállalkozások közötti szerkezeti kapcsolatok fogalmára korlátozódik: az Elsőfokú Bíróság szerint „nincs gazdasági vagy jogi értelemben vett indok arra, hogy a gazdasági kapcsolatok fogalomból kizárjuk a felek közötti kölcsönös függőségi kapcsolat fennállását egy olyan szoros oligopólium esetében, amelyen belül – megfelelő jellemzőkkel bíró piac esetén, különösen a piaci koncentráció, az átláthatóság és a termék homogenitása tekintetében – az említett felek helyzete alkalmas egymás magatartásának előrejelzésére, ami határozottan arra készíti őket, hogy piaci magatartásukat egymáshoz igazítsák, különösen úgy, hogy az együttes nyereségüket a termelésnek az árak emelése érdekében történő korlátozásával próbálják maximalizálni. Egy ilyen helyzetben mindegyik kereskedő tisztában van azzal, hogy a piaci részesedésének növelését célzó, erősen versengő fellépés a részéről (például az árcsökkenés) a többiekből ugyanezt a magatartást váltaná ki, azaz a kezdeményezés semmilyen előnnyel nem járna. Az árszintek csökkenése ilyenformán valamennyi kereskedőt érintené”⁽¹⁰⁰⁾. Amint a Bíróság rámutatott, előállhatnak olyan piaci feltételek, hogy „minden vállalkozás felismeri a közös érdekeiket, és az árak emelkedése anélkül is bekövetkezik, hogy erről meg kellene állapodniuk vagy összehangolt magatartáshoz kellene folyamodniuk”⁽¹⁰¹⁾.

93. Az Elsőfokú Bíróság a *Gencor* ügyben meghozott döntését utóbb az Európai Közösségek Bírósága a *Compagnie*

Maritime Belge ügyben helyben hagyta, és további iránymutatást adott a kollektív erőfölény fogalmának értelmezésére, valamint az ennek megállapításához szükségyszerűen teljesítendő előfeltételekre vonatkozóan. A Bíróság szerint annak bemutatásához, hogy két vagy több vállalkozás együttes erőfölénnyel rendelkezik, azt kell mérlegelni, hogy az érintett vállalkozások egy meghatározott piacon együttesen egy kollektív személyt képeznek-e a versenytársaikkal, kereskedelmi partnereikkel és ügyfeleikkel szemben⁽¹⁰²⁾. Ez az eset áll fenn akkor, ha i. a szóban forgó vállalkozások között nincs tényleges verseny; és ii. az említett vállalkozások az adott piacon egységes magatartást vagy közös politikát tanúsítanak⁽¹⁰³⁾. Ha mindkét feltétel teljesül, csak akkor helyénvaló feltenni a kérdést, hogy a kollektív személy valóban erőfölénnyel rendelkezik-e⁽¹⁰⁴⁾. Különösen meg kell bizonyosodni arról, hogy az érintett vállalkozások között olyan gazdasági kapcsolatok vannak, amelyek lehetővé teszik, hogy a versenytársaiktól, ügyfeleiktől és fogyasztóiktól függetlenül járjanak el. A Bíróság felismerte, hogy egy végrehajtott megállapodás, döntés vagy összehangolt magatartás (függetlenül attól, hogy vonatkozik-e rá a Szerződés 81. cikkének (3) bekezdésében vagy az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdésében felsorolt kivételek valamelyike) kétségkívül oda vezethet, hogy az érintett vállalkozások között olyan jellegű kapcsolat alakul ki, amely miatt a tevékenységük szerinti piacon való magatartásuk alapján a versenytársaik, kereskedelmi partnereik és fogyasztóik egy kollektív személynek tekinthetik őket⁽¹⁰⁵⁾.

94. Önmagában az a tény azonban, hogy két vagy több vállalkozást egy megállapodás, a vállalkozások társulása által hozott döntés vagy összehangolt magatartás köt össze a Szerződés 81. cikkének (1) bekezdése vagy az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése értelmében, még nem szolgál kellő alappal az ilyen megállapításra. Amint a Bíróság kimondta: „a kollektív erőfölény megállapítása a vállalkozásokat összekapcsoló más tényezőkön is alapulhat, valamint függ a gazdasági értékeléstől és különösen a szóban forgó piac szerkezetének értékelésétől”⁽¹⁰⁶⁾.

95. A *Gencor* és a *Compagnie Maritime Belge* ügyekben született ítéletekből következik, hogy bár a szerkezeti kapcsolódások megléte alátámaszthatja a kollektív erőfölény megállapítását, ezt az olyan oligopolisztikus vagy erősen koncentrált piac tekintetében is meg lehet

⁽⁹⁸⁾ Lásd a T-68/89, T-77/89 és T-78/89 *SIV és mások kontra Bizottság* egyesített ügyeket [1992] EBHT II-1403. o., (358) bekezdés, a C-393/92 *Almelo* ügyet [1994] EBHT I-1477. o., (43) bekezdés, C-96/94 *Centro Servizi Spediporto* ügyet [1995] EBHT I-2883. o., (33) bekezdés, a C-140/94, 141/94 és C-142/94 egyesített ügyeket, *DIP*, [1995] EBHT I-3257. o., (62) bekezdés, a C-70/95 *Sodemare* ügyet [1997] EBHT I-3395. o., (46) bekezdés, valamint a C-68/94 és C-30/95 *Franciaország és mások kontra Bizottság* egyesített ügyeket [1998] EBHT I-1375. o. (221) bekezdés.

⁽⁹⁹⁾ IV/M.619 – *Gencor Lonhro* ügy (HL L 11., 1997.1.14., 30. o.).

⁽¹⁰⁰⁾ *Gencor kontra Bizottság*, op cit., 276. bekezdés.

⁽¹⁰¹⁾ Uo., 277. bekezdés.

⁽¹⁰²⁾ *Compagnie Maritime Belge transports és mások*, op cit., 39. bekezdés, lásd még: T-342/99 *Airtours kontra Bizottság* ügy [2002] EBHT II-0000. o., (76) bekezdés.

⁽¹⁰³⁾ Lásd különösen: *Franciaország és mások kontra Bizottság*, op cit., (221) bekezdés.

⁽¹⁰⁴⁾ *Compagnie Maritime Belge*, (39) bekezdés.

⁽¹⁰⁵⁾ Uo., (44) bekezdés.

⁽¹⁰⁶⁾ Uo., (45) bekezdés.

állapítani, amelynek szerkezete önmagában az adott piacon jelentkező összehangolt hatásokhoz vezethet ⁽¹⁰⁷⁾.

3.1.2.2. A Bizottság döntéshozatali gyakorlata és a keretirányelv II. melléklete

96. A kollektív erőfölény fogalmával a Bizottság számos, az egyesülés szabályozásáról szóló rendelet szerint elfogadott határozatában foglalkozott. Az említett esetekben arról próbált meggyőződni, hogy a szóban forgó oligopolisztikus piacok szerkezete vezethet-e összehangolt hatásokhoz az említett piacokon ⁽¹⁰⁸⁾.

97. Amikor előzetesen értékelik az olyan piac létezésének vagy kialakulásának valószínűségét, ahol a kollektív erőfölény hallgatólagos összehangolás formájában fennáll vagy kialakulhat, az NRA-knak a következőket kell elemezniük:

- a) a piac jellemzői hajlamosítják-e a hallgatólagos összehangolásra; és
- b) az összehangolás ilyen formája fenntartható-e, azaz hogy: i. képes és kész-e az oligopólium bármely tagja eltérni az összehangolt eredménytől, figyelembe véve az eltéréssel nem élők lehetőségeit és késztetéseit ennek megtorlására, és ii. a vásárlók/a periférián lévő versenytársak/a potenciális belépők képesek és készek-e kifogásolni az esetleges versenyellenes összehangolt eredményt ⁽¹⁰⁹⁾.

⁽¹⁰⁷⁾ Az „összehangolt hatások” kifejezés használata ez esetben megegyezik a kollektív (oligopolisztikus) erőfölény fogalmát alkalmazó bizottsági határozatokban szintén szereplő „párhuzamos versenyellenes magatartás” kifejezésével.

⁽¹⁰⁸⁾ Lásd különösen a COMP/M.2498 – UPM-Kymmene/Haindl ügyet és a COMP/M.2499 – Norske Skog/Parenco/Walsum ügyet, a COMP/M.2201 – MAN/Auwärter ügyet, a COMP/M.2097 – SCA/Matsä Tissue ügyet, a COMP/M.1882 – Pirelli/BICC ügyet, a COMP/M.1741 – MCI WorldCom/Sprint ügyet, *sub judice*, T-310/00, a IV/M.1524 – Airtours/First Choice ügyet (HL L 93., 2000.4.13., 1. o.), *sub judice* T-342/99, a IV/M.1383 – Exxon/Mobil ügyet, a IV/M.1313 – Danish Crown/Vestjyske Slagterier ügyet (HL L 20., 2000.1.25., 1. o.), a IV/M.1225 – Enso/Stora ügyet (HL L 254., 1999.9.29., 9. o.), a IV/M.1016 – Price Waterhouse/Coopers & Lybrand ügyet (HL L 50., 1999.2.26., 27. o.), a IV/M.619 – Gencor/Lonrho ügyet, *cit.*, a IV/M.308, Kali + Salz/MdK/Treuhand ügyet (HL L 186., 1994.7.21., 38. o.) és a IV/M.190 – Nestlé/Perrier ügyet (HL L 356., 1992.12.5., 1. o.).

⁽¹⁰⁹⁾ Lényegében ezt a fajta elemzést végezte el a Bizottság a kollektív erőfölénnyel kapcsolatos korábbi határozataiban, lásd például a IV/M.190 – Nestlé/Perrier ügyet (HL L 356., 1992.12.5., 1. o.), Gencor/Lonrho, *cit.*, a IV/M.1383 – Exxon/Mobil ügyet, 259. bekezdés, a IV/M.1524 – Airtours/First Choice ügyet (HL L 93., 2000.4.13., 1. o.), és a COMP/M.2499 – Norske Skog/Parenco/Walsum, 76. bekezdés; lásd még Airtours kontra Bizottság, *op.cit.*, 62. bekezdés.

98. Ezt az elemzést megkönnyíti a keretirányelv II. mellékletében összefoglalt kritériumok vizsgálata, amelyeket a Bizottság is felhasznált a kollektív erőfölény fogalmának az egyesület szabályozó rendelet szerinti alkalmazásakor. Az említett melléklet szerint két vagy több vállalkozás akkor minősülhet a 14. cikk értelmében közös erőfölényes helyzetben lévőnek, ha annak ellenére, hogy még szerkezeti vagy egyéb kapcsolódás sincs közöttük, olyan piacon működnek, amelynek szerkezete összehangolt hatások kiváltására alkalmasnak tekinthető ⁽¹¹⁰⁾. A Bíróság közös erőfölényre vonatkozó esetjogának sérelme nélkül valószínűsíthető, hogy ez az eset áll fenn akkor, ha a piac több megfelelő – különösen a piaci koncentrációt és az átláthatóságot érintő – jellemzővel, valamint az alábbiakban említettek közül több jellemzővel rendelkezik:

- érett piac,
- stagnáló vagy mérsékelt növekedés a keresleti oldalon,
- a kereslet csekély rugalmassága,
- homogén termékek,
- hasonló költségszerkezetek,
- hasonló piaci részesedések,
- a műszaki újítások hiánya, érett technológia,
- a kapacitástöbblet hiánya,
- a piacra lépés korlátai jelentősek,
- a kiegyenlítő vásárlóerő hiánya,

⁽¹¹⁰⁾ Lásd még a keretirányelv (26) preambulumbekkezdését: „két vagy több vállalkozás nemcsak akkor minősülhet közös erőfölényt élvezőnek, ha közöttük szerkezeti vagy egyéb kapcsolódások vannak, hanem akkor is, ha az érintett piac szerkezete az összehangolt hatások kialakulásához vezet, vagyis ösztönzi a párhuzamos vagy összegegyeztetett versenyellenes magatartást a piacon”.

- a potenciális verseny hiánya,
 - különféle informális vagy egyéb kapcsolatok az érintett vállalkozások között,
 - megtorló mechanizmusok,
 - árverseny hiánya vagy korlátozott lehetősége.
99. A keretirányelv II. melléklete kifejezetten kimondja, hogy a fenti felsorolás nem kimerítő jellegű, és a kritériumoknak nem kell együttesen teljesülniük. A felsorolás inkább csak illusztrálni kívánja, hogy milyen jellegű bizonyítékokkal lehet alátámasztani a közös (oligopolisztikus) erőfölénynek a hallgatóságos koordináció formájában való fennállására vonatkozó állításokat⁽¹¹¹⁾. Amint a fentiekben megállapítottuk, a felsorolásából az is kiderül, hogy az érintett vállalatok közötti szerkezeti kapcsolódások megléte nem előfeltétele a kollektív erőfölény megállapításának. Az azonban egyértelmű, hogy ahol ilyen kapcsolódások léteznek, azok a fent felsorolt kritériumok bármelyikével együtt magyarázattal szolgálhatnak arra vonatkozóan, hogy egy adott oligopolisztikus piacon miért valószínűsíthető az összehangolt hatások előfordulása. Ilyen kapcsolódások hiányában a piac számos tényezőjét figyelembe kell venni annak megállapításához, hogy a hallgatóságos koordináció formájában megvalósuló kollektív erőfölény vezérli-e a piacot. Bár e jellemzők közül sok gyakran már eleve szerepel a fenti felsorolásban, ezek mindegyikét meg kell vizsgálni, és mindenképpen átfogó értékelést kell készíteni az „ellenőrző lista” automatikus alkalmazása helyett. Az a tény, hogy a kollektív erőfölénnyel általában együtt járó szerkezeti elemek egyike vagy másika nem egyértelműen megállapítható, az eset körülményeitől függően önmagában még nem csökkenti le teljesen az összehangolt eredmény előfordulásának valószínűségét⁽¹¹²⁾.
100. Egy oligopolisztikus piacon, ahol a fent említett kritériumok többsége vagy mindegyike teljesül, azt különösen meg kell vizsgálni, hogy a piaci szereplők erős késztetést éreznek-e arra, hogy áttérjenek az összehangolt piaci eredményre és tartózkodjanak a versenytől. Ez az eset áll fenn akkor, ha a versenyellenes magatartás hosszú távú előnyei jelentékenyebbek, mint a versengő magatartás gyakorlásából származó rövid távú előnyök bármelyike.
101. Hangsúlyozni kell, hogy pusztán az a tény, hogy egy piac koncentrált, még nem feltétlenül indokolja azt a megállapítást, hogy szerkezete kiváltja a hallgatóságos koordináció formájában megvalósuló kollektív erőfölényt.⁽¹¹³⁾
102. Végül, a hallgatóságos koordináció formájában megvalósuló kollektív erőfölény fogalmának alkalmazásakor azok a kritériumok esnek a legnagyobb súllyal a latba, amelyek a vizsgálat tárgyát képező piac összehangolt eredményének szempontjából kritikus jelentőséggel bírnak. Így például a COMP/M.2499 – *Norske Skog/Parenco/Walsum* ügyben a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy annak ellenére, hogy az újságpapír és a fatartalmú magazinpapír piaca koncentrált, a termékek homogének, a kereslet határozottan rugalmatlan, a vásárlóerő korlátozott és a piacra lépés korlátai meglehetősen jelentősek, mégis, a piaci részesedések korlátozott stabilitása, a költségszerkezetek szimmetriájának hiánya, valamint konkrétan a beruházási döntések átláthatatlansága és az érdemi megtorló mechanizmusok hiánya miatt az oligopolium résztvevői közötti hallgatóságos koordináció valószínűtlennek és fenntarthatatlannak tekinthető⁽¹¹⁴⁾.

⁽¹¹³⁾ Például a COMP/M.2201 – *MAN/Auwärter* ügyben, ahol a németországi városi buszok piacán jelen lévő felek közül kettő, a MAN/Auwärter és az EvoBus egyaránt a piac felénél valamivel kevesebbet szállított, ennek ellenére a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a közös erőfölény nem fenyegette a piacot. A Bizottság különösen azt állapította meg, hogy a piac bármilyen hallgatóságos felosztása az EvoBus és a MAN/Auwärter között valószínűtlennek bizonyult, mivel ehhez nem volt életképes koordináló mechanizmus. Másrészt az EvoBus és a MAN/Auwärter között mutatkozó olyan jelentős különbségek, mint például a költségszerkezet eltérései, valószínűsítették, hogy a vállalatok sokkal inkább versenyezni akarnak, mint összejárni. Hasonlóképpen, az *Alcoa/British Aluminium* ügyben a Bizottság azt állapította meg, hogy bár az adott piacon jelen lévő két fél az értékesítés közel 80 %-áért felelt, a piacról mégsem lehetett azt mondani, hogy hajlana az oligopolisztikus erőfölényre, mivel i. a piaci részesedések változékonyak és labilisak voltak, és ii. a kereslet meglehetősen szabálytalan volt, ami a felek számára megnehezítette egymás lépéseinek a magatartás hallgatóságos összehangolásához szükséges követését. Ráadásul a piac az árak tekintetében nem volt átlátható, és a vásárlók sem rendelkeztek jelentős kiegyenlítő erővel. A Bizottság következtetéseit tovább erősítette az olyan hitelt érdemlő megtorló mechanizmusok hiánya, amelyek a hallgatóságos összehangolást valószínűleg fenntarthatnák, valamint az a tény, hogy a piac nemcsak az árakon alapult, de emellett nagymértékben függött a technológiai innovációtól és az értékesítés utáni nyomon követéstől is – a COMP/M.2111 – *Alcoa/British Aluminium* ügy.

⁽¹¹⁴⁾ Hasonlóképpen, a COMP/M.2348 – *Outokumpu/Norzink* ügyben a Bizottság azt állapította meg, hogy bár a cink piaca kevés szereplőből áll, a belépésnek szigorú korlátai vannak és a kereslet növekedésére nincs sok kilátás, az összehangoltsághoz vezető piaci struktúra kialakulása valószínűtlen, amennyiben bizonyítani lehet, hogy i. a felek nem tudják befolyásolni az árképzést, ii. a termelők költségszerkezetei aszimmetrikusak, és nincs érdemleges megtorló mechanizmus.

⁽¹¹¹⁾ Lásd a COMP/M.2498 – *UPM-Kymmene/Haindl* ügyet és a COMP/M.2499 – *Norske Skog/Parenco/Walsum* ügyet, (77) bekezdés.

⁽¹¹²⁾ Lásd például a COMP/M.2097 – *SCA/Metsä Tissue* ügyet.

3.1.2.3. A kollektív erőfölény és a távközlési ágazat

103. A kollektív erőfölény fogalmának alkalmazásakor az NRA-k azokat az egyesülésről szóló rendelet szerinti elfogadott határozatokat is figyelembe vehetik az elektronikus hírközlési ágazatban, amelyekben a Bizottság azt vizsgálta, hogy a bejelentett tranzakciók bármelyike alapot adhat-e a kollektív erőfölény megállapításához.

104. Az *MCI WorldCom/Sprint* ügyben a Bizottság megvizsgálta, hogy megállapítható-e, hogy az egyesüléssel létrejött személy a Concert Alliance-szel együtt kollektív erőfölénnyel rendelkezik a globális távközlési szolgáltatások (GTS) piacán. Mivel az említett piacon a szereplők pályázatok alapján versenyeznek, amely szerint a szolgáltatókat az ajánlattételi folyamat első körében alapvetően nem az árak, hanem az alapján választják ki, hogy képesek-e magas szintű minőséget és testreszabott, kidolgozott szolgáltatásokat kínálni, a Bizottság vizsgálata azokra az ösztönzőkre összpontosított, amelyek a piaci szereplőket arra készíthetik, hogy párhuzamos magatartást vegyenek fel aszerint, hogy ki melyik pályázatot nyeri (és ki melyik pályázatot nyerte meg) ⁽¹¹⁵⁾. A piac szerkezetének beható vizsgálata után (homogén termék, a piacra lépés jelentős korlátai, kiegyenlítő vásárlóerő stb.) a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy nem lehet kimutatni a versenyerőfeszítések hiányát a tényleges versenytársak részéről, ami pedig kulcsfontosságú tényező annak vizsgálatában, hogy párhuzamos magatartás állhat-e fenn, ezért úgy határozott, hogy nem viszi tovább az említett piaccal kapcsolatos kifogásait ⁽¹¹⁶⁾.

105. A *BT/Esat* ⁽¹¹⁷⁾ ügyben a Bizottság többek között azt a kérdést vizsgálta, hogy a betárcsázós internethozzáférés írországi piacán érvényesülő piaci feltételek teret adtak-e az azt uraló piaci szereplőből, az Eircomból és az egyesüléssel létrejött vállalatból álló duopólium kialakulásának. A Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy ez a helyzet nem állt elő, mégpedig a következő okokból. Egyrészt a piaci részesedések nem voltak állandóak; másrészt a kereslet viszont félévente megduplázódott; harmadrészt az internethozzáférés termékeit nem tekintették homogénnek, és végül a technológiai fejlesztések a piac egyik legfőbb jellemzőjét jelentették ⁽¹¹⁸⁾.

106. A *Vodafone/Airtouch* ⁽¹¹⁹⁾ ügyben a Bizottság megállapította, hogy az egyesüléssel létrejött személy a német mobil piacon jelen lévő négy mobilszolgáltató közül

kettő felett (konkrétan a D2 és az E-Plus felett, a másik két szolgáltató pedig a T-Mobil és a VIAG Interkom) közös irányítást gyakorolt. Mivel a piacra lépést szigorúan szabályozták abban a tekintetben, hogy az engedélyeket a rendelkezésre álló rádiófrekvenciák mennyiségére hivatkozva korlátozták, és a piaci feltételek átláthatóak voltak, nem lehetett kizárni, hogy az említett tényezők egy összehangolt hatásokat kiváltó duopólium kialakulásához vezethetnek ⁽¹²⁰⁾.

107. A *France Telecom/Orange* ügyben a Bizottság megállapította, hogy mielőtt az Orange belépett a belga mobilpiacra, a piacon már jelen lévő két szereplő – a Proximus és a Mobistar – a közös erőfölény gyakorlására alkalmas helyzetben volt. Amint a Bizottság megjegyezte, az Orange belépését megelőző négy évben mindkét szereplő meglehetősen hasonló, átlátható árképzést folytatott, és áraik pontosan ugyanazokat a tendenciákat követték ⁽¹²¹⁾. A Bizottság ugyanezzel a határozatával elutasította a harmadik felek részéről a nemzetközileg mobil ügyfeleknek nyújtott páneurópai mobilszolgáltatások piacán a Vodafone és a France Telecom kollektív erőfölényének veszélyére vonatkozó kifogásokat. A két piaci szereplő piaci részesedései között fennálló jelentős aszimmetria mellett azt is figyelembe vették, hogy újonnan kialakuló piacról van szó, ami egyrészt a kereslet fokozódásában, másrészt a különböző szolgáltatások ajánlatainak és árainak sokféleségében mutatkozik meg ⁽¹²²⁾.

4. A KÖTELEZETTSÉGEK ELŐÍRÁSA, FENNTARTÁSA, MÓDOSÍTÁSA VAGY VISSZAVONÁSA A KERETSZABÁLYOZÁS ALAPJÁN

108. Ezen iránymutatások 3. szakasza az érintett piacok elemzésével foglalkozott, amit az NRA-knak a keretirányelv 16. cikke alapján a célból kell elvégezniük, hogy eldöntsék, egy piacon hatékony-e a verseny, azaz vannak-e az adott piacon olyan vállalkozások, amelyek erőfölénnyel rendelkeznek. Ez a szakasz az elemzést

⁽¹²⁰⁾ Uo., (28) bekezdés. A duopolisztikus piac kialakulásának valószínűsége csak a három legnagyobb mobilszolgáltatót érintette, azaz egyrészt a D2-t és az E-Plus-t, másrészt a T-Mobilt, mivel a VIAG Interkom piaci részesedése nem érte el az 5 %-ot. A Bizottság aggodalmait végül akkor oszlottak el, amikor a felek azt javasolták, hogy a Vodafone lemond teljes érdekelttségéről az E-Plus-ban.

⁽¹²¹⁾ COMP/M.2016 – France Telecom/Orange ügy, (26) bekezdés.

⁽¹²²⁾ Idem, (39)–(40) bekezdés. „A mobil roamingdíjak ágazati vizsgálatának első eredményeiről” című munkaanyagában a Bizottság hivatkozott egyrészt a i. a mobilszolgáltatók között valószínűsíthetően fennálló gazdasági kapcsolódásokra, konkrétan az összekapcsolási megállapodásaik, a GSM szövetségben, a WAP és az UMTS fórumban való tagságuk révén, illetve azon tény alapján, hogy a roamingmegállapodások feltételei majdhogynem szabványosak, és ii. a piacra lépés valószínűsíthetően jelentős korlátaira. Előzetes értékelésében a Bizottság hangsúlyozta továbbá, hogy önmagában az a tény, hogy a mobilpiacot a technológia mozgatja, láthatólag nem befolyásolta a nemzetközi roamingpiac nagykereskedelmi forgalmában uralkodó versenyfeltételeket, lásd: http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/roaming/, 24. és 25. oldal

⁽¹¹⁵⁾ Lásd a COMP/M.1741– *MCI WorldCom/Sprint* ügyet, (263) bekezdés.

⁽¹¹⁶⁾ Uo., (257)–(302) bekezdés.

⁽¹¹⁷⁾ COMP/M.1838– *BT/Esat* ügy.

⁽¹¹⁸⁾ Uo., (10)–(14) bekezdés.

⁽¹¹⁹⁾ IV/M.1430– *Vodafone/Airtouch* ügy.

követő intézkedésekről kíván útmutatást nyújtani az NRA-k számára, a konkrét szabályozó kötelezettségeknek a JPE-vel rendelkezőnek kijelölt vállalkozások esetében való szükség szerinti előírásáról, fenntartásáról, módosításáról vagy visszavonásáról. Ez a szakasz azokat a körülményeket is leírja, amelyek között a JPE-vel rendelkező vállalkozásokra róható kötelezettségekhez hasonló kötelezettségek írhatók elő, kivételes esetben, azoknak a vállalkozásoknak a számára, amelyeket nem jelöltek ki JPE-vel rendelkezőnek.

109. A JPE-vel rendelkező vállalkozások számára előírható konkrét szabályozó kötelezettségek a nagy- és kiskereskedelmi piacra egyaránt alkalmazhatók. A nagykereskedelmi piacra vonatkozó kötelezettségeket alapvetően a hozzáférési irányelv 9–13. cikke állapítja meg. A kiskereskedelmi piacra vonatkozó kötelezettségeket az egyetemes szolgáltatási irányelv 17–19. cikke állapítja meg.

110. A hozzáférési irányelvben megállapított kötelezettségek a következők: átláthatóság (9. cikk); megkülönböztetésmentesség (10. cikk); számviteli szétválasztás (11. cikk), a meghatározott hálózati eszközökhöz való hozzáférésnek és azok használatának a lehetővé tételére vonatkozó kötelezettségek (12. cikk) és áellenőrzési és költség-számítási kötelezettségek (13. cikk). A hozzáférési irányelv 8. cikke ezenkívül előírja, hogy az NRA-k az itt felsoroltaktól eltérő kötelezettségeket is előírhatnak. Ennek érdekében kérelmet kell benyújtaniuk a Hatósághoz, amely az EFTA hírközlési bizottsága véleményének kikérését követően döntést hoz arra vonatkozóan, hogy engedélyezi-e az érintett NRA számára az ilyen kötelezettségek előírását.

111. Az egyetemes szolgáltatási irányelvben megállapított kötelezettségek a következők: a kiskereskedelmi szolgáltatásokra vonatkozó szabályozó intézkedések (17. cikk), a bérelt vonalak minimális készletére vonatkozó szabályozó intézkedések (18. cikk és VII. melléklet) és közvetítőválasztás és közvetítő-előválasztás (19. cikk).

112. A keretszabályozás alapján ezeket a kötelezettségeket kizárólag az egy érintett piacon JPE-vel rendelkezőnek kijelölt vállalkozások számára lehet előírni az ezen iránymutatások 4.3. szakaszában felsorolt, bizonyos meghatározott esetek kivételével.

4.1. **Kötelezettségek előírása, fenntartása, módosítása vagy visszavonása a JPE-vel rendelkező vállalkozások esetében**

113. Az 1. szakasz magyarázatai értelmében a hatékony verseny fogalma azt jelenti, hogy az érintett piacon nincs erőfölénnyel (JPE-vel) rendelkező vállalkozás. Más néven, ha úgy találják, hogy egy érintett piacon hatékony a verseny, az tulajdonképp egyenlő azzal a megállapítással, hogy az adott piacon nem áll fenn sem önálló, sem közös erőfölény. Hasonlóképp, ha úgy találják, hogy egy érintett piacon nem hatékony a verseny, az egyenlő azzal a megállapítással, hogy az adott piacon önálló vagy közös erőfölény áll fenn.

114. Amennyiben az NRA úgy találja, hogy egy érintett piacon hatékony a verseny, a keretirányelv 16. cikke alapján nem róhat kötelezettségeket az adott érintett piacon lévő egyik vállalkozásra sem. Ha az NRA

korábban az adott piacon lévő valamely vállalkozás(ok) esetében előírt szabályozó kötelezettségeket, az NRA-nak az ilyen kötelezettségeket vissza kell vonnia és az adott vállalkozás(ok)ra nem róhat ki semmilyen új kötelezettséget. A keretirányelv 16. cikkének (3) bekezdésében előírtak szerint, ha az NRA a meglévő szabályozó kötelezettségek megszüntetését javasolja, arról az érintett feleket kellő időben értesítenie kell.

115. Amennyiben az NRA úgy találja, hogy egy vagy több erőfölénnyel rendelkező vállalkozás jelenléte miatt az érintett piacon nem hatékony a verseny, a keretirányelv 16. cikkének (4) bekezdésével összhangban az érintett vállalkozást vagy vállalkozásokat JPE-vel rendelkezőnek jelöli ki és az érintett vállalkozás(ok)ra megfelelő szabályozó kötelezettségeket ró ki. Megfelelő szabályozó kötelezettség előírása nélkül azonban pusztán annak megállapítása, hogy egy vállalkozás egy adott piacon JPE-vel rendelkezik, ellentmond az új keretszabályozás rendelkezéseinek, nevezetesen a keretirányelv 16. cikke (4) bekezdésének. Vagyis az NRA-knak legalább egy szabályozó kötelezettséget elő kell írniuk a JPE-vel rendelkezőnek kijelölt vállalkozás számára. Ha egy NRA több erőfölénnyel rendelkező vállalkozás jelenlétét állapítja meg, azaz közös erőfölényt állapít meg, az arányosság elve alapján meg kell határoznia a tervezett legmegfelelőbb szabályozó kötelezettségeket is.

116. Ha egy vállalkozásra korábban az 1998-as keretszabályozás alapján kötelezettségeket róttak, az NRA-nak a keretirányelv 16. cikkével és az ezen iránymutatásokkal összhangban elvégzett új piacelemzés alapján mérlegelnie kell, hogy az új keretszabályozás szerint továbbra is helyénvalóak-e hasonló kötelezettségek. Amennyiben megállapítják, hogy a vállalkozás az új keretszabályozás értelmében egy érintett piacon JPE-vel rendelkezik, fenntarthatók az 1998-as keretszabályozás szerint előírt szabályozó kötelezettségekhez hasonló kötelezettségek. Hasonlóképp, az ilyen kötelezettségek módosíthatók, vagy bevezethetők az új keretszabályozásban előírt új kötelezettségek is, ahogy azt az NRA megfelelőnek ítéli.

117. Azon esetek kivételével, ahol az irányelvek konkrét jogorvoslatokat írnak elő, mint az egyetemes szolgáltatási irányelv 18. és 19. cikkében, az NRA-knak választaniuk kell az irányelvekben meghatározott számos szabályozó kötelezettség közül az olyan piac konkrét problémáinak orvoslása érdekében, amelyről megállapították, hogy azon nem hatékony a verseny. Amennyiben az NRA-k a hozzáférési irányelvben felsorolt hozzáférési és összekapcsolási kötelezettségektől eltérő kötelezettségeket kívánnak bevezetni, a javasolt intézkedésről kérelmet kell benyújtaniuk a Hatóság jóváhagyása céljából. A döntéshozatal előtt a Hatóságnak ki kell kérnie az EFTA hírközlési bizottságának véleményét.

118. Az EGT-jogszabályok és különösen a keretirányelv 8. cikke, előírják az NRA-k számára annak biztosítását, hogy a keretirányelv 16. cikke alapján a JPE-vel rendelkező vállalkozások tekintetében hozott intézkedéseik a 8. cikkben meghatározott célokhoz képest indokoltak és e célok elérésével arányosak legyenek. Ezért az NRA-k által előírt minden kötelezettségnek arányosnak kell lennie a kezelendő problémával. A keretirányelv 7. cikke előírja az NRA-k számára, hogy

a többi NRA-nak és a Hatóságnak az adott intézkedésről való tájékoztatása alkalmával ismertessék a javasolt intézkedést megalapozó indokolást. Tehát a JPE meglétét alátámasztó piacelemzésen kívül az NRA-knak határozatukhoz mellékelniük kell a javasolt intézkedést a 8. cikk céljai figyelembevételével megalapozó indokolást, valamint annak indokolását, hogy döntésük miért tekinthető arányosnak.

119. A Hatóság a keretirányelv 7. cikkének eljárása alapján az NRA-k által javasolt intézkedések értékelése során az arányosság elvének tiszteletben tartását irányadó kritériumnak tekinti. Az EGT-jogszabályok az arányosság elvét egyértelműen meghatározzák⁽¹²³⁾. Az arányosság elve lényegében azt követeli meg, hogy egy adott cél elérésének eszközei ne haladják meg a kérdéses cél elérésének megfelelő és az ahhoz szükséges mértéket. Ahhoz, hogy a javasolt intézkedésről megállapítható legyen, hogy az összeegyeztethető-e az arányosság elvével, a tervezett intézkedésnek legitim célt kell szolgálnia és a cél eléréséhez alkalmazott eszközöknek egyrészt szükségesnek, másrészt a lehető legkevésbé károsnak kell lenniük, azaz a cél eléréséhez szükséges minimumot kell biztosítani.
120. Azonban, különösen az új keretszabályozás végrehajtásának korai szakaszában, a Hatóságnak nem az a célja, hogy az NRA-k anélkül vonják vissza azokat a JPE-vel rendelkező vállalkozásokat terhelő szabályozó kötelezettségeket, amelyek a továbbra is érvényben lévő, legitim szabályozó szükségletekre kívántak megoldást találni, hogy egyértelmű bizonyítékot szolgáltatnának arra vonatkozóan, hogy ezek a kötelezettségek elérték a céljukat, és így többé nem szükségesek, mivel az érintett piacon a verseny hatékonyan tekinthető. A különböző felmerülő problémák kezelésére az új keretszabályozás különböző jogorvoslatokat tesz lehetővé, a jogorvoslatokat továbbá a konkrét problémákhoz kell igazítani.
121. A Hatóság, a keretirányelv 7. cikkének (3) bekezdésében előírt konzultáció alkalmával azt is ellenőrzi, hogy bármely, az NRA-k által javasolt intézkedés összhangban áll-e a keretszabályozás egészével, továbbá megvizsgálja a javasolt intézkedésnek az EGT-megállapodás működésére gyakorolt hatását.
122. A Hatóság segíti az NRA-kat annak biztosításában, hogy amennyire lehetséges, a jogorvoslatok megválasztásánál következetes megközelítéseket alkalmazzanak, amennyiben a különböző EGT-államok hasonló eseteiről van szó. Ezen túlmenően, a keretirányelv 7. cikkének (2) bekezdésében megállapítottak szerint, az NRA-k arra törekednek, hogy megállapodásra jussanak a piacon felmerülő konkrét helyzetek kezelésére leginkább alkalmas jogorvoslatok fajtáiról.

4.2. Országok közötti piacok: Határozatok és az NRA-k által közösen végzett elemzések

123. A keretirányelv 15. cikkének (4) bekezdése felhatalmazza a Hatóságot, hogy az NRA-kkal és az EFTA hírközlési bizottságával folytatott konzultációt követően elfogadjon egy két vagy több EFTA-állam közötti piacot meghatározó határozatot. Az EGT-megállapodásba beépített keretirányelv⁽¹²⁴⁾ 15. cikkének (4) bekezdése előírja továbbá a tagállamok közötti olyan piacok meghatározását, amelyek egy EFTA-államot és egy EK-tagállamot is érintenek. Az ilyen esetekben a Hatóság és a Bizottság együttműködik azzal a céllal, hogy megállapodásra jussanak az egy EFTA-államot és egy EK-tagállamot is érintő, pillérszerű transznacionális piacot azonos módon meghatározó határozatról. Az EGT-megállapodás 109. cikke szerinti általános együttműködési szabályokat értelemszerűen kell alkalmazni.
124. A keretirányelv 16. cikke (5) bekezdésének feltételei értelmében az érintett NRA-k a piacelemzést közösen végzik el és közösen határoznak a kötelezettségek előírásának szükségességéről. A gyakorlatban az európai szabályozók csoportjának feladata, hogy megfelelő fórumot biztosítson az ilyen közösen végzett elemzésekhez, de szükség lenne az egyéb többoldalú egyeztetésekre és együttműködésre is.
125. Általában véve, az NRA-k által közösen végzett elemzés az egy nemzeti szabályozó hatóság által végzett piacelemzés során előírt eljárásokhoz (pl. nyilvános konzultáció) hasonló eljárások szerint valósul meg. A közösen végzett elemzésre és az együttes döntéshozatalra vonatkozó konkrét intézkedéseket ki kell dolgozni.
- #### 4.3. Egyes konkrét szabályozó kötelezettségek előírása JPE-vel nem rendelkező vállalkozások esetében
126. E szakasz előző részei meghatározták azokat az eljárásokat, amelyek révén bizonyos konkrét kötelezettségek írhatók elő a JPE-vel rendelkező vállalkozások számára a hozzáférési irányelv 7. és 8. cikke és az egyetemes szolgáltatási irányelv 16–19. cikke alapján. Kivételesen, hasonló kötelezettségek írhatók elő olyan vállalkozások számára, amelyeket nem jelöltek ki JPE-vel rendelkezőnek, a hozzáférési irányelv 8. cikkének (3) bekezdésében felsorolt, következő esetekben:
- a többek között a feltételes hozzáférésű rendszerekhez való hozzáférésre vonatkozó kötelezettségek, összekapcsolási kötelezettségek a végpontok közötti együttműködési képesség biztosítása, vala-

⁽¹²³⁾ Lásd például az E-3/00. sz. EFTA Felügyeleti Hatóság kontra Norvég Királyság ügyet (EFTA HT 2001., 73. o., 27. bekezdés ff) pont).

⁽¹²⁴⁾ Az EGT-megállapodás II. mellékletének (műszaki előírások, szabványok, vizsgálatok és tanúsítás), X. mellékletének (audiovizuális szolgáltatások) és XI. mellékletének (távközlési szolgáltatások) módosításáról szóló, 2004. február 6-i 11/2004 EGT-vegyesbizottsági határozat 1. cikke (1) bekezdésének d) pontja.

mint az alkalmazási program interfészekhez és elektronikus műsortájékoztatókhoz való hozzáférés a meghatározott digitális televízióműsor- és rádióműsor-terjesztő szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása érdekében (a hozzáférési irányelv 5. cikkének (1) és (2) bekezdése és 6. cikke),

- az NRA-k által a helymegosztás céljából előírható kötelezettségek, amennyiben a környezet, a közegészség, a közbiztonság védelmével vagy a területrendezéssel kapcsolatos szabályok más vállalkozások számára nem teszik lehetővé, hogy a helymegosztás helyett más megvalósítható alternatívákat alkalmazzanak (a keretirányelv 12. cikke),
- az elkülönített számviteli nyilvántartásra vonatkozó kötelezettség az olyan elektronikus hírközlési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások esetében, amelyek más ágazatokban különleges vagy kizárólagos jogokat élveznek (a keretirányelv 13. cikke),
- azon kötelezettségvállalásokkal kapcsolatos kötelezettségek, amelyeket egy, a rádiófrekvencia-használati jogot megszerző vállalkozás a versenyztetési vagy összehasonlító kiválasztási eljárás során tett (az engedélyezési irányelv melléklete B. 7. pontjának feltétele, amely az irányelv 6. cikkének (1) bekezdésén keresztül alkalmazandó),
- a meghatározott számozási erőforrást használó előfizetőkhez érkező hívások továbbítására vonatkozó kötelezettségek és a számhordozhatóság végrehajtásához szükséges kötelezettségek (az egyetemes szolgáltatási irányelv 27., 28. és 30. cikke),
- az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv vonatkozó rendelkezésein alapuló kötelezettségek.

5. A PIACELEMZÉSRE VONATKOZÓ VIZSGÁLATI HATÁSKÖR ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSI ELJÁRÁSOK

5.1. Áttekintés

127. Az iránymutatások e szakasza az NRA-nak a piacelemzés elvégzéséhez szükséges adatok megszerzésére vonatkozó hatáskörével kapcsolatos eljárásokat tárgyalja.
128. A keretszabályozás tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik az NRA-k számára, hogy az elektronikus hírközlési hálózatokat és szolgáltatásokat nyújtó vállalkozásoktól megköveteljék minden olyan adat – ideértve a bizalmas információkat is – rendelkezésre bocsátását, amely az NRA-k számára az érintett piacokon fennálló verseny helyzetének felméréséhez és a megfelelő előzetes kötelezettségek előírásához, és ezáltal a keretszabályozás betartásának biztosításához szükséges.
129. Az iránymutatások e szakasza továbbá útmutatást nyújt az NRA-k és a nemzeti versenyhatóságok között nemzeti szinten, az NRA-k között és az NRA-k, valamint a Hatóság között EGT szinten, továbbá az EFTA-államok NRA-i és az EK-tagállamok NRA-i között a Hatóságon és a Bizottságon keresztül, pillérközi szinten folytatott

hatékony együttműködés biztosításának eszközeire vonatkozóan. Ez a szakasz különösen az említett hatóságok közötti információcserével foglalkozik.

130. Számos elektronikus hírközlési piac rohamosan változik és szerkezete gyors átalakuláson megy keresztül. Az NRA-knak gondoskodniuk kell arról, hogy a hatékony verseny felmérése, a nyilvános konzultáció és a JPE-vel rendelkező vállalkozások kijelölése kellő időn belül végbemenjen. A határozat meghozatalát gátló bármely indokolatlan késedelem káros hatással lehet az érintett piacon lévő vállalkozások befektetéseinek ösztönzésére és ebből kifolyólag az ügyfelek érdekeire.

5.2. Piacelemzés és vizsgálati hatáskör

131. A keretirányelv 16. cikkének (1) bekezdése alapján, az NRA-knak az ajánlásban vagy bármely határozatban azonosított érintett piacok elemzését az elfogadásukat vagy az azt követő frissítésüket követően a lehető leghamarabb el kell végezniük. Az egyes érintett piacok elemzésének következtetéseit a javasolt szabályozó intézkedéssel együtt közzé kell tenni, és nyilvános konzultációt kell tartani az iránymutatások 6. szakaszában leírtaknak megfelelően.
132. A piacelemzés elvégzése érdekében az NRA-k először összegyűjtjenek minden olyan adatot, amelyet az egy adott piacon fennálló piaci erő felméréséhez szükségesnek tartanak. Amennyiben az ilyen adatokat közvetlenül a vállalkozásoktól kell megszerezni, az engedélyezési irányelv 11. cikke előírja, hogy a vállalkozások az általános felhatalmazás keretében kötelesek a keretirányelv 16. cikkének (2) bekezdése értelmében elvégzendő piacelemzéshez szükséges adatokat az NRA-k rendelkezésére bocsátani. Ezt a keretirányelv 5. cikkének (1) bekezdésében említett általánosabb kötelezettség is megerősíti, amely előírja, hogy az EFTA-államoknak biztosítaniuk kell, hogy az elektronikus hírközlési hálózatokat és szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások minden olyan adatot rendelkezésre bocsátanak, amelyre az NRA-knak az EGT-jogszabályok betartásának biztosításához szükségük van.
133. Ha az NRA-k egy vállalkozástól adatokat kérnek, az adatszolgáltatás iránti kérésüket meg kell indokolniuk és közölniük kell azt az időtartamot, amelyen belül az adatokat rendelkezésre kell bocsátani. Az engedélyezési irányelv 10. cikke (4) bekezdése rendelkezéseinek megfelelően az NRA-k felhatalmazást kaphatnak arra, hogy bírságot szabjanak ki azokra a vállalkozásokra, amelyek elmulasztják az adatok rendelkezésre bocsátását.
134. A keretirányelv 5. cikkének (4) bekezdésével összhangban, az NRA-knak minden olyan adatot nyilvánosságra kell hozniuk – az adatok nyilvánosságára vonatkozó nemzeti szabályoknak megfelelően és az üzleti titokra vonatkozó EGT- és nemzeti szabályokra is figyelemmel –, amely a nyílt versenypiac kialakításához hozzájárulhat.
135. A jellegét tekintve bizalmas adat tekintetében azonban a keretirányelv 5. cikke (3) bekezdésének rendelkezései előírják az NRA-k számára, hogy az ilyen adat

bizalmasságát az üzleti titokra vonatkozó EGT- és nemzeti szabályokkal összhangban biztosítsák. Ez a titoktartási kötelezettség ugyanúgy vonatkozik a más hatóságtól kapott bizalmas adatokra.

5.3. Együttműködési eljárások

Az NRA-k és a nemzeti versenyhatóságok között

136. A keretirányelv 16. cikkének (1) bekezdése előírja az NRA-k számára, hogy a megfelelő mértékben bevonják a nemzeti versenyhatóságokat a piacelemzésbe. Az EFTA-államoknak meg kell határozniuk a szükséges eljárásokat annak biztosítása érdekében, hogy a keretirányelv 16. cikke szerinti elemzést eredményesen végezzék el. Mivel az NRA-k a piacelemzést az EGT versenyjogának módszertanával összhangban végzik, a nemzeti versenyhatóságoknak a verseny értékelésével kapcsolatos észrevételei különösen fontosak. Az NRA-k és a nemzeti versenyhatóságok közötti együttműködés elengedhetetlen, a megfelelő elemzések elvégzéséért azonban a jogi felelősség az NRA-kat terheli. Amennyiben a keretirányelv 16. cikke szerint elrendelt feladatokat a nemzeti jog alapján két vagy több, egymástól független szabályozó szerv hajtja végre, az EFTA-államoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a feladatokat egyértelműen kiossák és a konzultációs és együttműködési eljárásokat meghatározzák a szabályozók között az érintett piac következetes elemzésének biztosítása érdekében.

137. A keretirányelv 3. cikkének (5) bekezdése előírja az NRA-k és a nemzeti versenyhatóságok számára, hogy a keretszabályozás alkalmazásához szükséges adatokat egymás rendelkezésére bocsássák, és az átvevő hatóság a titoktartás ugyanolyan fokát biztosítsa, mint a küldő hatóság. A nemzeti versenyhatóságoknak ezért a vizsgálati és végrehajtó hatáskörük révén megszerzett minden lényeges adatot az NRA-k rendelkezésére kell bocsátaniuk, ideértve a bizalmas adatokat is.

138. A nemzeti versenyhatóság által – az üzleti titoktartásra vonatkozó EGT- és nemzeti szabályokkal összhangban – bizalmasnak minősített adatot kizárólag akkor bocsát-hatják az NRA-k rendelkezésére, ha az ilyen adatszolgáltatás a keretszabályozás rendelkezéseinek alkalmazásához szükséges. A rendelkezésre bocsátott adatokat az ilyen adatszolgáltatás célja szempontjából lényeges és azzal arányos adatokra kell korlátozni.

A Hatóság és az NRA-k között

139. A keretszabályozás hatékony és eredményes működéséhez létfontosságú, hogy a Hatóság és az NRA-k fokozottan együttműködjenek. Különösen fontos, hogy eredményes nem hivatalos együttműködésre is sor kerüljön. Az együttműködés valószínűleg minden fél

előnyére válik, ha a különböző NRA-k közötti megközelítésbeni eltérések esélyét minimalizálják, különösen az azonos probléma kezelésére adott eltérő jogorvoslatok tekintetében ⁽¹²⁵⁾.

140. A keretirányelv 5. cikkének (2) bekezdésével összhangban, az NRA-knak a Hatóság rendelkezésére kell bocsátaniuk az utóbbi feladatainak az EGT-megállapodásnak megfelelő elvégzéséhez szükséges adatokat. Ezek kiterjednek a keretszabályozással kapcsolatos adatokra (annak ellenőrzésére, hogy az NRA intézkedései megfelelnek-e a jogszabályoknak).

141. Az NRA-knak biztosítaniuk kell, hogy a vállalkozásoktól kért adatoknak a Hatóság felé történő továbbításakor tájékoztatják ezeket a vállalkozásokat az adatoknak a Hatóság részére való továbbításáról.

142. A Hatóság az ilyen adatokat egy másik NRA számára is hozzáférhetővé teheti, kivéve, ha az adatokat szolgáltató NRA kifejezetten és indoklás mellett ennek az ellenkezőjét kérte. Habár erre vonatkozóan nincs törvény által előírt kötelezettség, a Hatóság normális esetben tájékoztatja az adatokat eredetileg rendelkezésre bocsátó vállalkozást arról, hogy az adatokat továbbította egy másik NRA felé.

Az NRA-k között: az EFTA-államok NRA-i között és pillérközi szinten az EGT-n belül

143. Rendkívül fontos, hogy az NRA-k az EGT-n belül egy közös szabályozási megközelítést alakítsanak ki, amely hozzájárul az EGT fejlődéséhez az elektronikus hírközlés terén. E célból, a keretirányelv 7. cikkének (2) bekezdése alapján, az NRA-knak egymással és a Hatósággal átlátható együttműködést kell folytatniuk, hogy az új keretszabályozás következetes alkalmazása minden EFTA-államban biztosított legyen. A Hatóság és a Bizottság szorosan együttműködik, hogy a pillérközi információcsere és az új keretszabályozás egyenletes alkalmazása az EGT-ben biztosított legyen. Az európai szabályozók csoportjának feladata, hogy az együttműködés fontos fórumaként szolgáljon.

144. A keretirányelv 5. cikkének (2) bekezdése arról is rendelkezik, hogy az NRA-k közvetlenül egymás között is folytathatnak információcsere, amennyiben ezt megalapozott kérés indokolja. Ez különösen akkor válik szükségessé, ha tagállamok közötti piac elemzésére kerül sor, ugyanakkor az európai szabályozók csoportján belül folytatott együttműködés keretében is szükséges lesz. Minden információcsere alkalmával az NRA-knak a kapott adatok bizalmasságát tisztelően kell tartaniuk.

⁽¹²⁵⁾ Az EFTA hírközlési bizottsága a keretirányelv rendelkezéseinek megfelelően arra is törekszik, hogy a Hatóság és az EFTA-államok között biztosítsa az eredményes együttműködést.

6. KONZULTÁCIÓS ELJÁRÁSOK ÉS A JAVASOLT NRA-HATÁROZATOK KÖZZÉTÉTELE

6.2. Az elektronikus hírközlés EGT-piacának konszolidációs mechanizmusai

6.1. Nyilvános konzultációs mechanizmusok

145. A lentebb tárgyalt sürgős esetek kivételével, az érintett piacra jelentős hatást gyakorló intézkedés meghozatalát tervező NRA-nak az érdekelt feleknek lehetőséget kell biztosítania az intézkedéstervezet észrevételezésére. E célból, az NRA-nak a javasolt intézkedésről nyilvános konzultációt kell tartania. Amennyiben az intézkedéstervezet kiterjed a JPE megállapításával vagy annak nem megállapításával kapcsolatos határozatra, a tervezetnek a következőket kell magában foglalnia:

- a piac adott meghatározása és annak indokolása az üzleti titokra vonatkozó EGT- és nemzeti jogszabályokkal összhangban bizalmasnak minősített adatok kivételével,
- az erőfölény megállapításával kapcsolatos bizonyíték, az üzleti titokra vonatkozó EGT- és nemzeti jogszabályokkal összhangban bizalmasnak minősített adatok kivételével, azon vállalkozások megnevezésével együtt, amelyeket JPE-vel rendelkezőként kijelölésre javasolnak,
- azon ágazathoz kötött kötelezettségek teljes részletezése – a javasolt intézkedés arányosságának értékelésével együtt –, amelyek előírását, fenntartását, módosítását vagy visszavonását a fent említett vállalkozások tekintetében az NRA javasolja.

146. A konzultáció időtartamának ésszerűnek kell lennie. Az NRA-k határozatát azonban túlzott mértékben nem lehet késleltetni, mivel ez a piac alakulását hátrányosan befolyásolhatja. A JPE-vel rendelkező vállalkozások meglétére és kijelölésére vonatkozó határozatok esetében a Hatóság a nyilvános konzultáció ésszerű időtartamát két hónapban határozza meg. Bizonyos indokolt esetekben ettől eltérő időtartamot is megállapíthatnak. Ezzel ellentétben, ha egy JPE-re vonatkozó határozattervezet korábbi konzultációk eredménye alapján tesznek javaslatot, az e határozatokkal kapcsolatos konzultáció időtartamának hossza lényegesen rövidebb lehet a két hónapnál.

147. Amennyiben egy NRA olyan intézkedést kíván hozni, amely a keretirányelv 15. és 16. cikkében említett, a piac meghatározására irányuló eljárás vagy a piacelemzési eljárás hatálya alá tartozik, vagy amennyiben egy NRA a keretszabályozás bizonyos más meghatározott cikkeit alkalmazza ⁽¹²⁶⁾ és az intézkedések hatást gyakorolnak az EGT-megállapodás szerződő felei közötti kereskedelemre, az NRA-nak az intézkedésekről, azok indokolásával együtt, tájékoztatnia kell az EGT más EFTA-államainak NRA-it és a Hatóságot a keretirányelv 7. cikke (3) bekezdésének megfelelően. Ezt a nyilvános konzultációk megkezdésével egy időben kell megtennie. Az NRA-nak ezt követően, mielőtt bármilyen végső határozat elfogadására sor kerül, lehetőséget kell biztosítania a többi NRA és a Hatóság számára az NRA által javasolt intézkedések észrevételezésére. A többi NRA és a Hatóság számára az észrevételezésre rendelkezésre álló időnek meg kell egyeznie az NRA által a nyilvános konzultációra biztosított időtartammal, kivéve, ha az utóbbi rövidebb, mint a keretirányelv 7. cikkének (3) bekezdésében előírt egyhónapos időtartam-minimum.

148. Az EGT-megállapodás szerződő felei közötti kereskedelemre hatást gyakorolható intézkedések alatt olyan intézkedéseket kell érteni, amelyek az EGT-megállapodás szerződő felei közötti kereskedelem szerkezetét közvetlenül vagy közvetve, ténylegesen vagy potenciálisan befolyásolhatják oly módon, hogy az az EGT-megállapodás működésének akadályát képezheti ⁽¹²⁷⁾. Ezért az EGT-megállapodás szerződő felei közötti kereskedelemre gyakorolt hatás fogalma valószínűleg az intézkedések széles skálájára kiterjed ⁽¹²⁸⁾.

149. Az NRA-knak közzé kell tenniük a nyilvános konzultáció eredményeit, az üzleti titokra vonatkozó EGT- és nemzeti jogszabályokkal összhangban bizalmasnak minősített adatok kivételével.

150. A következő bekezdésben tárgyalt két konkrét eset kivételével, az érintett NRA végső intézkedést fogadhat el a kötelező konzultáció során tett észrevételek

⁽¹²⁶⁾ Az említett meghatározott cikkek a következők: a keretmegállapodás 15. és 16. cikke (amelyek közül az utóbbi az egyetemes szolgáltatási irányelv 16–19. cikkére és a hozzáférési irányelv 7. és 8. cikkére hivatkozik), a hozzáférési irányelv 5. és 8. cikke (amelyek közül az utóbbi a hozzáférési irányelv 9–13. cikkében előírt kötelezettségekre hivatkozik) és az egyetemes szolgáltatási irányelv 16. cikke (amely az egyetemes szolgáltatási irányelv 17–19. cikkére hivatkozik). Ezenfelül a hozzáférési irányelv 6. cikke, noha azt a keretirányelv 7. cikke nem említi kifejezetten, kereszthivatkozást tartalmaz a keretirányelv 7. cikkére és ezért az ott említett eljárások hatálya alá tartozik.

⁽¹²⁷⁾ A keretirányelv (38) preambulumbekzdése.

⁽¹²⁸⁾ Lásd például az E-7/01. sz. Hegelstad ügyet (EFTA HT 2002., 322. o., 40. pont).

figyelembevételét követően. A végső intézkedést ezt követően haladéktalanul közölni kell a Hatósággal.

6.3. A Hatóság hatásköre az NRA-k intézkedéstervezeti visszavonásának elrendelésére vonatkozóan

151. A keretirányelv 7. cikkének (4) bekezdésében meghatározottak szerint két olyan eset lehetséges, amikor a Hatóságnak módjában áll elrendelni, hogy egy NRA visszavonja intézkedéstervezetét, amely a keretirányelv 7. cikke (3) bekezdésének hatálya alá esik:

- az intézkedéstervezet olyan piac meghatározására vonatkozik, amely különbözik az ajánlásban meghatározottaktól, vagy
- az intézkedéstervezet annak eldöntésére vonatkozik, hogy valamely vállalkozásnak önállóan vagy másokkal közösen jelentős piaci erővel rendelkezőként történő kijelölése megtörténjen-e.

152. A fenti két esetet illetően, amennyiben a Hatóság a konzultációs eljárás folyamán jelezte az NRA-nak, hogy megítélése szerint az intézkedéstervezet az EGT-megállapodás működésében akadályt képezne, vagy a Hatóságnak komoly kétségei vannak az intézkedéstervezetnek az EGT-joggal való összeegyeztethetőségét illetően, az intézkedés elfogadását legfeljebb további két hónappal el kell halasztani.

153. E két hónap alatt, a Hatóság, az EFTA hírközlési bizottságával a megfelelő tanácsadási eljárást követően folytatott konzultáció után, az NRA-t az intézkedéstervezet visszavonására kötelező határozatot hozhat. A Hatóság határozatához csatolni kell – az intézkedéstervezet módosítására vonatkozó konkrét javaslatokkal együtt – annak részletes és tárgyilagos elemzését, hogy a Hatóság miért véli úgy, hogy az intézkedéstervezet nem lehet elfogadni. Ha a Hatóság az adott időtartamon belül nem hoz döntést, az NRA az intézkedéstervezetet elfogadhatja.

6.4. Sürgős esetek

154. Rendkívüli körülmények között az NRA-k sürgős lépéseket tehetnek a verseny megóvása és a felhasználók

érdekeinek védelme érdekében. Ezért egy NRA, kivételes esetben, elfogadhat arányos és átmeneti intézkedéseket az érintett felek, a más EFTA-államok NRA-i vagy a Hatóság megkeresése nélkül. Amennyiben egy NRA ilyen sürgős intézkedéseket hozott, ezekről az intézkedésekről teljes körű indokolás mellett haladéktalanul tájékoztatja a Hatóságot és a többi NRA-t. A Hatóság ellenőrzi, hogy ezek az intézkedések összeegyeztethetők-e az EGT-jogszabályokkal és különösen azt vizsgálja meg, hogy azok arányosak-e a keretirányelv 8. cikkében meghatározott politikai célokkal.

155. Amennyiben az NRA az átmeneti intézkedéseket véglegesíteni kívánja, vagy meghosszabbítja azok alkalmazásának időtartamát, az NRA-nak a fent meghatározott általános konzultációs eljárásnak kell alávetnie magát. Nehéz bármely olyan körülményt körvonalazni, amely a piac meghatározására vagy egy JPE-vel rendelkező vállalkozásra vonatkozóan indokoltá tenné sürgős intézkedések meghozatalát, mivel az ilyen intézkedések nem hajthatók végre azonnal. A Hatóságnak ezért nem az a célja, hogy az NRA-k ilyen esetekben rendkívüli eljárásokat alkalmazzanak.

6.5. A végső határozat elfogadása

156. Amint az NRA határozatát véglegesítik, az NRA-nak értesítenie kell a Hatóságot a JPE-vel rendelkezőnek kijelölt vállalkozások nevével és a számukra előírt kötelezettségekről az egyetemes szolgáltatási irányelv 36. cikke (2) bekezdésének és a hozzáférési irányelv 15. cikke (2) bekezdésének és 16. cikke (2) bekezdésének előírásaival összhangban. A Hatóság ezt követően ezt az információt azonnal hozzáférhető formában közzéteszi, és az információt a megfelelő módon továbbítja az EFTA hírközlési bizottsága számára.

157. Hasonlóképp, az NRA-knak nyilvánosságra kell hozniuk az általuk JPE-vel rendelkezőnek kijelölt vállalkozások nevét és a számukra előírt kötelezettségeket. Gondoskodniuk kell arról, hogy a naprakész információkat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tegyék oly módon, ami garantálja, hogy minden érdekelt fél könnyen hozzáférjen az adott információhoz.